

**GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN**

**Digitaliseringens påverkan på revisionsprocessen
och kompetensutveckling.**

En kvalitativ studie om hur digitalisering har påverkat revisionsprocessen och kompetensförändringar inom yrket.

Kandidatuppsats Företagsekonomi
Externredovisning
VT 2021
Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet
Företagsekonomiska institutionen
Handledare: Berit Hartmann
Författare: Jennifer Eriksson

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Berit Hartmann för viktiga synpunkter, värdefulla förslag till förbättringsåtgärder samt vägledning genom studien. Jag vill även rikta ett stort tack till de respondenter på revisionsbyråerna Pwc, Deloitte, EY och KPMG som ställt upp på intervjuer vars deltagande bidragit till intressanta synvinklar och gjort uppsatsen möjlig att genomföra. Till sist ett stort tack till seminariegruppen för viktig konstruktiv kritik som varit hjälpsam.

Göteborg, maj 2021.

Jennifer Eriksson

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, kandidatuppsats, Externredovisning VT 2021.

Författare: Jennifer Eriksson

Handledare: Berit Hartmann

Titel: Digitaliseringens påverkan på revisionsprocessen och kompetensutveckling.

Bakgrund och problem: Digitaliseringen har medfört ett nytt affärslandskap för revisorerna att verka i som innebär automatiseringar och att arbeta med informationssystem. Forskningen säger att revisorer kommer att elimineras om man inte inkluderar nya kompetenser och att revisionsyrket kommer att förändras. Problematiseringen blir att se hur de digitala förändringarna påverkar praktiskt.

Syfte: Studiens syfte är att bidra till ökad förståelse för hur digitaliseringen påverkar revisionsprocessen samt bidra till förståelse till hur revisorerna upplever förändrade kompetenskrav inför framtida omställningar.

Avgränsningar: Studien är avgränsat geografiskt till Göteborg, Sverige. Avgränsningen är mer specifikt hos de största revisionsbyråerna för att undersöka lokalt inom ämnet. Studien är begränsad genom ett urval som inte kommer representera någon generalisering utan mer de utvalda respondenternas uppfattningar.

Metod: Studien tillämpar en kvalitativ forskningstaktik som inkluderar semistrukturerade intervjuer med respondenterna. Efter detta har teori och empiri analyserat gentemot varandra för att uppfylla syftet.

Resultat och slutsatser: Utifrån stående analys kan man dra slutsatser om att digitalisering har förändrat revisionsprocessens alla delar: planering, granskning och rapporteringen. Digitaliseringen har medfört en ny roll som inkluderar mer rådgivning eftersom fler delar har automatiserats. Det behövs även inkluderas fler och mer uppdaterade kompetenser inom IT för att anpassa sig till de digitala förändringarna.

Förslag till fortsatt forskning: För vidare forskning skulle det vara givande att utföra en liknande studie men med ett fokus på kundrelationer inom revisionsbranschen. Detta med tanke på att den nya rollen som rådgivare har haft ett högt fokus i denna studie samt att inkludera fler respondenter för att få en större kontext och kunna dra en högre generalisering inom forskningsområdet.

Nyckelord: digitalization, audit, information systems, auditing process, big data, information technology in audit, future in audit.

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1. Bakgrund	6
1.2. Problemdiskussion	7
1.3. Syfte	8
1.4. Frågeställning	8
1.5. Avgränsningar	8
2. Teoretisk referensram	9
2.1. Digitalisering	9
2.1.1. Informationssystem	9
2.1.2. Automatisering	10
2.1.3. Kompetensutveckling	11
2.2. Revision	12
2.3. Revisionsprocessen	13
2.3.1. Planering	14
2.3.2. Granskning	15
2.3.3. Rapportering	16
2.3.4. Kundvärde i revision	16
3. Metod	18
3.1. Val av ämne	18
3.2. Undersökningsmetod	18
3.3. Urval och respondenternas bakgrund	19
3.4. Litteraturinsamling	20
3.5. Tolkning av empiri och analys	20
3.6. Trovärdighet	21
4. Empiri	23
4.1.1. Uppfattning av digitalisering	23
4.1.2. Påverkan av informationssystem och automatisering	24
4.1.3. Hot och möjligheter	25
4.2. Revisionsprocessen	27
4.2.1. Rådgivning	27
4.2.2. Nytt värdeskapande	28
4.2.3. Nya kompetenskrav	29
5. Diskussion	31
5.1. Digitalisering i revisionsprocessen	31
5.2. Påverkan av informationssystem och automatisering	33
5.3. Nytt värdeskapande och rådgivning	35
5.4. Nya kompetenskrav	36

6. Slutsatser	37
6.1. Hur har revisionsyrket påverkats på grund av digitaliseringen?	37
6.2. Hur kommer revisorsyrket behöva anpassa sig inför framtida förändringar?	38
7. Studiens bidrag och framtida forskning	39
7.1. Studiens bidrag	39
7.2. Förslag till vidare forskning	39
8. Källhänvisning	40
8.1. Artiklar	40
8.2. Böcker	41
8.3. Elektroniska källor	41
9. Bilagor	42

1. Inledning

I detta kapitel ges en introduktion av uppsatsens ämne, frågeställning samt syfte. Ämnet problematiseras genom en problemdiskussion och bakgrund.

1.1 Bakgrund

Med en ökad digitalisering och automatisering inom revisionsbranschen så medför det utmaningar men även möjligheter till utveckling av yrkesrollen (Kairos Future, 2013). Enligt författarna så uppstår utmaningar i form av att jobb kommer att ersättas av algoritmer eller robotar och möjligheter uppstår genom att kunna skapa nya affärsmodeller som inkluderar nya digitala innovationer. Den teknologiska utvecklingen kommer med säkerhet förändra revisionsyrket i sitt innehåll men även förändra processen av arbetsuppgifterna i grunden (Kairos Future, 2013). Revisionsbyråer har traditionellt sett tre övergripande roller som innefattar: inspektion i form av att granska kvalitén på redovisningsinformation, information i form av att verifiera inför beslut och assurans i form av att försäkra investerare om rätt information. (Manita, R m.fl., 2020). En viktig förändring är att arbetet inte längre kommer bestå utav bara revision i form av granskningar och attesteringar utan kommer i sin roll närma sig redovisningskonsult och som rådgivare inom olika finansiella områden (Manita, R m.fl., 2020). Då de båda delarna är viktiga för både företagsledare, kreditgivare och myndigheter samt även för samhället i stort så blir skiljegränsen mellan att granska om arbetet är korrekt utfört till att rådgiva verksamheter en väldigt oklar skiljegräns. (Kairos future, 2013).

Enligt analysföretaget Kairos Future (2013) så kan digitaliseringen i dagens läge framförallt kännas hotfullt i form av att arbetsuppgifter som är kunskapsintensiva och komplexa som människan fokuserat på att utveckla kommer bytas ut av tekniken. Men det finns även möjligheter att ge utrymme för att utveckla de befintliga tjänsterna så att dem anpassas till det digitaliserade affärslandskapet (Kairos Future, 2013). För att behålla sina konkurrensfördelar och konkurrenskraft krävs det att revisionsbyråerna digitalt effektiviserar sina verksamheter för att behålla sina positioner på marknaden (Porter m.fl. 2014). Manita, R m.fl. (2020) förklarar att med den nya tekniken och med hjälp av datasystem så kommer många arbetsuppgifter kring inspektion och information långsamt försvinna. Ett högre fokus kommer istället hamna på assurans. I den delen av yrket kan man omfatta prestationsmått, tillförlitlighet hos informationssystem, cybersäkerhet och ansvarsområden inom hållbarhet och sociala aspekter. Genom att eliminera enkla upprepande arbetsuppgifter kan revisorn till och med få en möjlighet att få en mer attraktiv roll då framtiden med digitaliseringen får mer utrymme till att arbeta utmanande och stimulerande. (Manita, R m.fl., 2020).

Digitaliseringen har även öppnat upp möjligheterna till att få arbeta med en större geografisk yta utan att behöva vara på plats. Detta genom att man kan hantera och lagra alla dokument i form av molnbaserade tjänster (Manita, R m.fl., 2020). Att arbeta med molnbaserade tjänster utvecklas ständigt och det finns många fördelar som effektivitet i form av tidsbesparing, lägre kostnader samt en ökad rörlighet. Big data är ett begrepp som används mer och mer inom

revisionsbranschen, den innebär i sin enkelhet ”hantering av mycket information” och har utvecklats i takt med att vi började använda datorer. I sin utveckling så är det inte bara lagrandet av data som har betydelse utan även att datorerna har förmåga att kunna analysera olika typer av information (Dai, J. & Vasarhelyi, M. A., 2016). Förmågan datorerna får innebär att kunna hitta rätt information i ett visst samband som exempelvis olika karaktärsdrag i fakturor. Ett annat hot mot revisorns arbete är möjligheten att kunna granska information i realtid. De molnbaserade tjänsterna ger möjlighet att kunna bokföra i realtid och när redovisningen sedan är skapad så kan man koppla in big data där datorerna direkt kommer att kunna analysera stora mängder siffror (Dai, J. & Vasarhelyi, M. A., 2016). Det blir då svårt att argumentera för att arbeta med och analysera årsredovisningar som då är gamla siffror när dem väl släpps. Digitaliseringen har medfört att det utvecklas nya system som idag kommer utföra detaljgranskningar och riskbedömningar där revisorns jobb istället blir att få granska det som har lyfts fram av systemen (Manita, R m.fl., 2020).

1.2 Problemdiskussion

Enligt Manita, R m.fl. (2020) gäller det för företagen och branschen uppdaterar sig tekniskt och inför lärandet av ny teknik i arbetsprocessen. Framtiden för revisorer kommer innebära att behöva ha kompetenser inom informationssystem och kunskaper för att kunna tolka data och hantera olika digitala kontrollverktyg. Nya digitala innovationer kommer ta bort fundamentala och repetitiva uppgifter och arbetet kommer bli mer tidseffektivt med nya verktyg (Manita, R m.fl., 2020). Tekniken kommer i framtiden vara ett stöd för att utföra revision oftare och gör det möjligt att producera finansiella rapporter löpande än endast kvartal eller årsvis genom att uppdatera finansiell realtidsinformation (Lombardi m.fl., 2014). Idag fokuserar många av revisionsbyråerna att se hur man kan utnyttja big data, artificiell intelligens samt andra verktyg för att kunna ge mervärde till sina kunder. Att digitalisera granskningsprocesserna kan förbättra kvalitén på bedömningarna genom att identifiera exakta avvikelser. Det ger även möjlighet till att kunna granska och analysera aktuella data och inte endast historisk information (Manita, R m.fl., 2020).

Den nya tekniken gör det även möjligt att koppla samman stora datamängder samt att kunna göra snabbare och effektivare analyser. Detta kan i sin tur leda till både kostnadsbesparingar samt ge viktigt underlag för investerare att i realtid kunna förutsäga beslutsunderlag eller förhindra potentiella problem. Det som kommer att fortsätta vara viktigt för revisorerna, som automatisering eller digitalisering inte kan göra på egen hand är att utföra olika bedömningar (Manita, R m.fl., 2020). Revisionsyrket kommer bli mindre relevant om man inte utvecklar det genom att låta digitaliseringen sköta analysen. Istället bör man fokusera mer på kundvärdet av affärsprocesser och att hantera mer komplexa beslut eller att tolka resultat (Lombard m.fl., 2014). Genom automatiseringar blir arbetsproduktiviteten högre och det ökar i sin tur rådgivningsföretagens konkurrenskraft. Det bidrar även till att man minskar andelen monotont arbete som kan komma att göra revisionsyrket till att bli mer attraktivt (Gedeon, 2019).

Enligt tidigare forskning som presenterats har det framkommit att bokförings- och redovisningsassistenter kommer med sannolikhet automatiseras till 100% inom 20 år, redovisningsekonomer till 90% och övriga ekonomitjänster till 46%. Desto snabbare den nya tekniken implementeras så kommer fler revisionsbyråer behöva ställa om inom sina organisationer och inkludera nya processer som innefattar mer rådgivning och att skapa värde för sina kunder på ett nytt sätt. (Kairos future, 2016). Även handelshögskolor behöver ta del av den utvecklade miljön för att kunna förbereda inför en ny roll. Detta genom att inkludera vissa IT-färdigheter eller nya sätt att analysera information. Idag baserar man revisorers utbildning utifrån olika redovisningsprinciper och standarder som IAS (International Accounting Standards) eller IFRS (International Financial Reporting Standards) men det måste uppdateras till att även ha utbildning inom dataanalys (Manita, R m.fl., 2020). En värld av utvecklande digitalisering och en ökad teknologi har förändrat affärsmiljön för revisorer och redovisare och detta har utvecklats snabbare än själva yrket (Lombardi m.fl., 2014). Vad krävs då för att revisionsyrket ska hålla sig lika aktuellt som idag samt vilka digitala förändringar upplever revisorerna i praktiken?

1.3 Syfte

Studiens syfte är att bidra till ökad förståelse för hur digitaliseringen påverkar revisionsprocessen samt bidra till förståelse till hur revisorerna upplever förändrade kompetenskrav inför framtida omställningar. Syftet blir även att revisorer ska ge ett perspektiv för att bidra till en ökad förståelse kring hur företagen anpassar sig inför de digitala förändringarna i praktiken.

1.4 Frågeställning

- Hur har revisionsyrket påverkats på grund av digitaliseringen?
- Hur kommer revisorsyrket behöva anpassa sig inför framtida förändringar?

1.5 Avgränsning

För att genomföra arbetet inom gränsen för tidsramen så har jag avgränsat rapporten geografiskt inom revisionsbranschen i Göteborg, Sverige. Studien utgår från de fyra största revisionsbyråerna i Göteborg för att kunna göra en jämförelse lokalt inom ämnet. Det som undersöks är huruvida revisorer inom branschen uppfattar hur yrket har förändrats med en ökad digitalisering samt hur man kommer behöva anpassa sig inför framtiden. Eftersom studien är begränsad genom ett urval kommer det inte presenteras någon generalisering av hela branschen. Syftet blir mer att försöka se hur utvalda revisorer uppfattar förändringar.

2. Teoretisk referensram

I detta kapitel introduceras den bakomliggande teorin som behövs för att kunna tolka och beskriva det som framkommit i uppsatsen. Först presenteras olika kategorier och teori inom digitalisering där även kompetensutveckling tas upp, sedan följer en introduktion till revision och revisionsprocesser.

2.1 Digitalisering

Många branscher har förändrats men framför allt redovisning och revisionsyrket som tidigare varit väldigt konservativ och långsamt till att snabbt förändras till att bli mer automatiserat. Enligt Gedeon, M. (2019) innebär digitalisering att man använder sig av en ökad dator teknik för att skapa en digital kultur i sin verksamhet. Det handlar om att nya innovationer kommer omdefiniera affärsprocesser, intäktmodeller och till slut affärsmodellen genom att man inkluderar nya digitala ramverk (Gedeon, M., 2019). Enligt Ghasemi m.fl. (2011) så har digitaliseringen förkortat revisorernas ledtid till att kunna presentera och granska finansiell information inför rapporterna samt förbättrat noggrannheten och effektiviteten i processen.

Här nedan presenteras tre centrala ämnen som lyfts fram av tidigare forskning när det kommer till digitalisering inom revision.

2.1.1 Informationssystem

Digitalisering har medfört att det har skett stora framsteg inom informationsteknologin. Olika IT-funktioner har medfört olika egenskaper till revisionsprocessen samt systemen man använder för granskningen. Inom revision använder man informationsteknologin i form av olika processer på datorn. Man använder digitala informationssystem samt hård- och mjukvara. Davenport (1993) delar upp effekterna av informationsteknikens egenskaper på revisorns arbete genom:

1. Den ska automatisera som kommer slå ut det humana kapitalet från arbetet.
2. Den ska informera och fånga upp nyckelaspekter för att göra det enklare att förstå.
3. Den ska möjliggöra en ändrad ordningsföljd som ger möjlighet till parallellarbete.
4. Den ska kunna spåra information.
5. Den ska i sin tur kunna analysera informationen.
6. Den ska bidra till att man blir obunden av geografisk plats.
7. Den ska kunna anpassa till arbetsuppgifter och omgivning.
8. Den ska samla in och förmedla kunskap inom verksamheten.

Alla dessa digitala enheter har förändrat hur branschens affärssystem idag ser ut och utvecklat att det idag går snabbare att presentera finansiell information (Davenport, 1993). Genom att lagra och använda sig utav data digitalt kan man snabbt registrera information och spåra transaktioner utan att behöva bläddra bland papper manuellt, detta har ökat ledtiden för revisorer avsevärt. Det har även hjälpt funktionaliteten genom att man enklare får en helhetsbild av de finansiella rapporterna genom att ha data kollektivt samlad från olika delar

av verksamheten direkt. Noggrannheten är också en faktor som förbättras genom att systemen känner av hur kontona balanseras hela tiden och komplicerade transaktioner blir enklare att följa. (Ghasemi m.fl., 2011). Med en ökad användning av informationssystem och IT-verktyg inom revision så kommer det påverka kvaliteten på framförallt granskningsprocessen där man kan mata information om redovisningsstandarder i system som XBRL (eXtensible Business Reporting) och FRAANK (Financial Reporting and Auditing Agent with Net Knowledge). Dessa system ska fungera på det sättet att den hämtar upp finansiell information som finns tillgänglig på olika källor på internet så som aktiekurs eller olika analytikers prognoser. Dessa system ska sedan kunna förstå och integrera det med den bokföringsinformation man har och i sin tur kunna visa på olika ekonomiska indikatorer. (Matthew, B m.fl., 2005). Med en ökad informationsteknik så ska arbetet bli enklare på det sättet att den koordinerar och kommunicerar nya sätt att arbeta. Detta genom att man blir oberoende av plats och samtidigt kan ta en del av arbetsbördan genom att automatisera monotona arbetsuppgifter.

2.1.2 Automatisering

Utvecklingen av datorer och nya system har förändrat branschen att kunna bedriva arbetet på ett helt nytt sätt som nu blivit kallad den fjärde revolutionen. Man kan likna detta med ångmaskinens härkomst där maskiner helt plötsligt gjorde arbetet snabbare än människorna som ökade produktiviteten enormt. Den fjärde industriella revolutionen i jämförelse med den första bygger främst på framsteg inom artificiell intelligens där system blir mekanismer som styrs och övervakas av algoritmer. (Hoffman, C., 2017). Inom revisionsbranschen så benämner man detta som "Audit 4.0" som nästa steg där man innefattar tekniken som uppkommer i samband med den fjärde industriella revolutionen. Den inkluderar även big data och artificiell intelligens som används idag men tar det ännu ett steg längre inom digitaliseringen. (Dai, J. m.fl., 2016). Big data analyser kan definieras som den process där man analyserar, använder, förändrar och upptäcker information. Närmare bestämt ska dessa analyser kunna upptäcka olika mönster, föreslå slutsatser och kunna stödja och ge information inför beslutstaganden. Inom revisionsbranschen så används big data för att kunna analysera transaktioner och saldokonton som ger information och underlag till de finansiella rapporterna. (Cao, M. m.fl., 2015). Vad som är gemensamt för dessa komponenter är möjligheten till att ytterligare öka produktiviteten i vårt samhälle om man ser till att integrera detta tillsammans med humankapitalet.

Audit 4.0 som är ett samlingsnamn på dem digitala processer som kommer inkluderas i revisionsprocessen började som Audit 1.0 där man utförde revision med endast papper, penna och räkningsmetoder. I ett senare skede utvecklades det till Audit 2.0 där man inkluderade programtjänster som Excel. Idag befinner sig de flesta revisionsbyråer i Audit 3.0 där man använder big data för att göra bedömningar och analyser. Audit 4.0 som är nästa steg kommer att automatisera stora delar, förkorta tidfördelningen och ledtiden samt förbättra den övergripande säkerhetskvalitén (Dai, J. m.fl., 2016).

Audit 4.0 bygger på att öka datatillgängligheten, möjliggöra kontinuerlig dataövervakning och validering samt förbättra den totala automatiseringen. Automatiseringen kommer att ske genom att redovisningsstandarder kommer implementeras i olika system och programvaror. Den tvetydighet som idag kräver bedömningar kommer skifta då mer realtidsinformation kommer kunna granskas direkt. Den kommer även ta sig uttryck genom att programmeras in i maskiner för att göra det möjligt att mäta lagernivåer och spåra aktuella inköpsvärden samt kunna hantera finansiell information (Dai, J. m.fl., 2016). RFID som står för "Radio Frequency Identification" är ett exempel på en teknisk idé som gjort det möjligt. Produkterna med RFID-larm på sig som innehåller information kan läsas av genom elektromagnetiskt system. Informationen samlas sedan i databassystem för att kunna analyseras, ge information eller fungera operativt (Roberts, C. M., 2006). Dessa automatiseringar kommer minska en revisors ansträngningar genom att ta bort fysisk observation av varulager och ge information i realtid.

I granskningsprocessen ska det bli möjligt för externa aktörer som banker, leverantörer, kunder att möjliggöra en nära realtidsunderökning av händelser på transaktionsnivå och kunna lita på att den är fullständig. Det ska upprättas nätverk mellan verksamheten och revisorn för att hålla kommunikationen där man blir underrättad om den gemensamma redovisningsinformationen. Systemen kommer matcha transaktionerna och om någonting avviker så är det då det krävs en revisors bedömning (Dai, J. m.fl., 2016).

2.1.3 Kompetensutveckling

Det behövs informationstekniker och systemvetare som lär sig hur redovisning och revision fungerar för att kunna förstå sig på systemen. Det behövs samtidigt redovisare och revisorer som lär sig hur dataanalys och tekniken fungerar för att kunna ha så effektiva och bra samtal som möjligt (Hoffman, C., 2017). Detta för att kunna integrera digitaliseringen på ett effektivt sätt. Det viktigaste branschen kan göra idag är att anpassa sina kunskaper på rätt sätt för att förbereda inför nästkommande förändringar och inte vänta tills det är försent.

Automatiseringen av branschen har krävts att man behöver se till vilka specifika kunskaper digitalisering och automatiseringen medför samt vilka specifika kunskaper människorna medför för att leverera värde i yrket (Hoffman, C., 2017). Systemen tillför att kunna utföra strukturerad problemlösning, rutinmässiga arbetsuppgifter och olika typer av matematiska ansatser. Det humana kapitalet medför innovation, kreativitet, improvisation, bedömningar utifrån ofullständig information, medkänsla och att kunna skaffa ny information från extern källa. Kombinationen av olika system och datorer tillsammans med den mänskliga faktorn kommer alltid vara mer kraftfull än något av dem ensamma. (Hoffman, C. 2017). Det gäller att se hur man själv kan använda den nya tekniken till sin fördel, och därefter implementera in det som en förnybar standard. Det krävs att dagens revisionsbyråer är proaktiva snarare än reaktiva för att inte hamna efter och att hotet av att systemen ska ersätta arbetet blir verkligt.

Dagens utbildning för ekonomer, redovisare och revisorer har stora brister för att förbereda inför en ny roll som finns i branschen och arbetslivet (Manita, R. m.fl., 2020). Det krävs att man inkluderar mer IT-kunskaper som dataanalys och inte bara lär ut praktiskt hur redovisning och revision fungerar. Handelshögskolor behöver vara lika delaktiga som revisionsbyråerna i den utvecklade miljön för att kunna förbereda inför en ny roll i ett nytt samhälle. Hoffman, C (2017) diskuterar utifrån en annan synvinkel när det kommer till hur utbildningen ska ta sin del av ansvaret. Eftersom de flesta digitaliserade system idag grundas i logikregler så krävs det att utbildningar för ekonomer inkluderar kurser i formell logik för att kunna förstå hur datorer och digitala system resonerar. Att få en ny kunskapsbas kommer hjälpa till att i framtiden kunna få IT-medarbetare att förstå vad du behöver för att utföra ditt arbete på bästa sätt och på så sätt integrerar man digitaliseringen på ett nytt sätt in i branschen (Hoffman, C., 2017). Detsamma gäller även tvärtom, att behöva ställa krav på hur systemen hjälper till vid den finansiella rapporteringen. Att implementera ny teknik gör så att enkla uppgifter ersätts av system men det behövs fortfarande hållas på en hög kvalitativ nivå. Revisorns jobb går ut på att ha olika processer, rutiner och metoder för att hålla en hög kvalitet i sin rapportering. Detta kan vara svårt för dem som utvecklar systemen att ta lika mycket hänsyn till. Därför krävs det som nämnt ovan en högre kunskap hos dem som utvecklar systemen också för att inte tappa kvalitén med digitaliseringens framfart. Att exempelvis kunna spegla IAS och IFRS regelverk genom olika bedömningar genom endast system och teknik är en väldigt svår uppgift (Manita, R. m.fl., 2020). Så länge revisorer i dagens läge och framtida revisorer är villiga att motta ny teknik som big data och artificiell intelligens så kommer man kunna skapa mer värde än någonsin i den kombinationen och rädslan för att jobbet ska bli mindre relevant kommer att suddas ut (Hoffman, C 2017).

2.2 Revision

Revision syftar till att vara ett kontrollerande organ för att säkerställa att information ger en korrekt och rättvisande bild av finansiella rapporter och därmed bidra till trovärdighet av finansiella rapporter. Revision ska upptäcka oegentligheter och fel samt att dessa ska rapporteras när dem upptäcks för att den ska bli användbar (Porter m.fl., 2014).

Krav på revision grundas i ett principal-agent tänk där man anser att det behövs ett styrande organ över finansiella aktiviteter för att försäkra sig om att det går rätt till (Manita, R. m.fl., 2020). Principal-agent teorin bygger på att det finns en överordnad som har en anställd som man behöver kontrollera för att uppnå organisationens mål (Jensen & Meckling, 1976). Man vill säkerställa kvalitén på redovisningsinformationen och kunna förmedla den till aktieägare som annars bara har tillgång till information via chefer som självklart vill visa så bra resultat som möjligt. I Sverige har vi lagkrav på att vissa företag måste utföra revision. Dessa är privata aktiebolag med fler än 3 anställda, med 1,5 miljoner kronor i balansomslutning och med mer än 3 miljoner i nettoomsättning samt för publika aktiebolag, finansiella företag och aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning så är det även krav (Bolagsverket, 2018).

Ytterligare anledningar till varför ett behov av revision finns är intressekonflikten som kan föreligga mellan ledningen och användarna. Ledningen tillhandahåller strategier, finansiella mål och har möjlighet att rapportera om sina egna resultat. Användarna litar på att informationen återspeglar prestationerna på ett rättvist sätt (FAR, 2006). Användare kan vara i form av kreditgivare och investerare som utsätter sig vid stor risk när det kan föreligga felaktiga siffror och kan drabbas av stora förluster genom detta. I dagens samhälle är det ofta hundratals ägare i de stora publika aktiebolagen och det blir svårt för dem att bestyrka rapporterna för dem själva och inte heller så praktiskt, i sådana företag förekommer också många transaktioner och redovisningen kan bli väldigt komplicerad att läsa av (FAR, 2006). Revisorn kommer in för att lösa alla dessa problem med sin expertis. Det krävs mycket erfarenhet och det är mycket viktigt att revisorn utför sitt arbete professionellt. Att utföra revision innefattar att granska material enligt ett systematiskt sätt att arbeta, man samlar in bevis för att kunna utvärdera och kritiskt analyserar verksamheten. Man gör bedömningar över hur bra företaget förhåller sig, värderar och redovisar enligt redovisningsprinciper och lagar. Genom hela processen krävs det att man har en oberoende ställning till sin kund och företag för att kunna vara så kritisk och sanningsenlig som möjligt (FAR, 2006).

Det finns främst två olika grupper av revision. Den primära fokuserar på finansiella rapporter, efterlevnadskontroller och operativa granskningar. Finansiella rapporter upprättas för aktieägare samt andra externa intressenter som inte har direkt tillgång till all information inom företaget som krävs för att kunna fatta investeringsbeslut. En revisor ska utge huruvida rapporterna ger en rättvisande bild av företagets faktiska ekonomiska ställning (Porter m.fl., 2014). En årsredovisning skall innehålla en förvaltningsberättelse, balansräkning, en resultaträkning, noter och underskrifter (Bolagsverket, 2019). Efterlevnadskontroller innebär att man ska inrätta sig efter regler och bestämmelser och finns för att kunna avgöra huruvida en enskild person inom företaget faktiskt har agerat enligt myndigheters riktlinjer som exempelvis att följa skattelagstiftningen (FAR, 2006). Operativa granskningar innebär att man analyserar verksamheten på ett väldigt brett plan genom att kolla på effektiviteten och produktiviteten men kan även innefatta att granska mer specifika problem som en hög personalomsättning eller låg omsättning av varulager (FAR, 2006).

Det sekundära fokuserar på vem som är mottagaren av revisionen. Vid extern revision så är syftet att läsarna är utanför organisationen. Vid intern revision så utförs den internt oftast för en part som exempelvis ledningen. Den utförs oftast av personer inom organisationen (FAR, 2006).

2.3 Revisionsprocessen

Under revisionsprocessen blir revisorn väldigt bekant med verksamheten den granskar, för att sedan rapportera om företagets verksamhet och dess redovisning. Under hela processens gång så ska revisorn följa god revisions sed som innebär att revisionen utförs med rätt kunskaper samt god revisors sed som innebär etiska yrkesregler. Revisionsprocessen tar sig uttryck i främst tre steg: planering, granskning och rapportering som presenteras nedan (FAR, 2006).

2.3.1 Planering

För att en revision ska utföras så noggrant och riskfritt som möjligt så krävs noggrann planering. Planeringen går ut på att bestämma vad som ska granskas, av vem det ska granskas av samt på vilket sätt och vid vilken tidpunkt (FAR, 2006). Planeringsfasen startar oftast med att samla in så mycket information om företaget man ska granska som möjligt, detta är för att få en god förståelse innan man ska granska och analysera den finansiella informationen. Detta innebär att se både till de interna delar som produktion, tjänster, produktion, organisation, IT-användning men även de externa så som konkurrens, marknad, bransch, kunder och försäljning. Planeringsfasen går ut på att förstå verksamheten så mycket som möjligt för att kunna avgöra i senare skede vilka risker som kan uppstå och vart dem kan uppstå. Man analyserar och samlar även in information kring intäktredovisning, kostnadsföring, vilka investeringar som görs samt hur det är finansierat (FAR, 2006). Dessa begrepp är grunden till att bygga upp de finansiella rapporterna och det krävs att man i planeringsfasen redan har god förståelse för att kunna upptäcka eventuella fel i årsredovisningen som ska rapporteras.

Informationsinhämtning startar i första hand internt i verksamheten och hämtas primärt hos ledningen samt andra befattningshavare (FAR, 2006). De sekundära källorna till information är tidigare inhämtat inför tidigare årsredovisningar samt övriga informationskällor som är externa. Exempelvis branschorganisationer, marknadsundersökningar eller olika databaser. Man ordnar ofta informationssamlingen i olika kategorier som externa och interna benämnda ovan för att enkelt kunna jämföra med årsredovisningar från tidigare år (FAR, 2006). Att undersöka och hämta information om hur den interna kontrollen föreligger inom verksamheten är en viktig del för att riskminimera samt för att få bättre information. Genom att ha en intern kontroll som är lämplig för verksamheten så kan man undvika onödiga kostnader, få effektivare processer samt ett högre förtroende för verksamheten (FAR, 2006). Interna kontroller ska hjälpa företaget att utnyttja sina resurser för bästa användning, efterleva lagar och regler samt för att skydda tillgångarna man har och utnyttjar.

Väsentlighet är ett betydelsefullt begrepp som uppkommer i planeringsfasen genom att redan här bestämma vad som kommer vara betydelsefullt att sedan granska. Exempelvis så är högre belopp av större vikt att granska för att dem inte ska kunna påverka den hela ekonomiska anblicken av företaget. Nästa steg i planeringen efter att ha analyserat väsentlighet är att bedöma risker i redovisningen. Detta är för att motverka ett felaktigt konstaterande av revisorn vid rapporteringen. Det kallas revisionsrisk och berörs av tre andra risktyper; inneboende risk, kontrollrisk och upptäcktsrisk. (FAR 2006).

Avslutningsvis ska revisorn dokumentera en övergripande plan inför kommande granskning som ska innehålla kunskap om verksamheten, bedömningar om väsentlighet och risk, kommentarer om intern kontroll samt hur nästa steg som är granskning ska se ut i storlek och tid. (FAR 2006).

2.3.2 Granskning

I detta steg av revisorsprocessen ska man få en grund för att kunna ta ställning i sin revisionsberättelse (FAR, 2006). Beroende på hur stor den interna kontrollen är samt hur stor risken föreligger för väsentliga fel så blir också omfattning av granskningen olika stora. I stora drag så granskar man årsredovisningen, bokföringen samt hur ledningens förvaltning av företaget gått till. Det är i detta steg det framkommer om de finansiella rapporterna faktiskt ger en rättvisande bild av företagets ekonomiska ställning samt om man redovisar och värderar rätt enligt de lagar och principer som föreligger. Revisorn gör bedömningen hur man följt aktiebolagslagen, årsredovisningslagen, bolagsordning samt hur företaget har uppfyllt sin bokföringsskyldighet (Revisorsinspektionen).

För varje revision så har man en vald auktoriserad revisor, en granskningsledare samt en eller flera revisionsassistenter. Den valda revisorn är den som är ansvarig för uppdraget och är den som ser till att allt följs enligt planen och till sist tar ställning till resultatet av granskningen samt har det sista ordet över revisionsberättelsen (FAR, 2006). Granskningsledaren sköter de mer operationella delarna så som att sköta kontakten med kunden, ge förslag till granskningsprogram, kontrollera underlag och rapporterar uppdragsansvarig. Revisorsassistenter utför granskningen på uppdrag av granskningsledaren som dem rapporterar till men även sammanfattar, dokumenterar och arkiverar (FAR, 2006).

Det finns två olika granskningsmetoder: granskning av kontroller eller substansgranskning. I praktiken är det vanligt att man kombinerar dessa men det är beroende av de interna kontrollerna. Substansgranskning innebär att man analyserar delar av innehållet i de finansiella rapporterna och i granskning av kontroller analyserar man hur de interna kontrollerna fungerar. Om dem fungerar väl är det mestadels substansgranskning som utförs men för att en revisor ska vara säker på sitt arbete och sin berättelse krävs det att man inte lämnar något åt slumpen (FAR, 2006).

Under granskningsprocessen används digitala verktyg för att kunna hantera stora mängder data, för informationssökning, utvärdering av stickprov, för administration och dokumentation (FAR, 2006). Mer specifikt använder man sig av registerinnehåll för att kunna sortera för ändamålet och sedan utförs en registeranalys där man väljer ut avvikande data i varulager, fakturor eller verifikationen. Även kunderna använder sig av digitala verktyg för att rapportera sin bokföring och redovisning (FAR, 2006). Med detta kommer både risker som systematiska fel och ersättning av personal men även förmågor som tidseffektivisering och kostnadsbesparing.

2.3.3 Rapportering

I det avslutande steget av processen ska revisorn efter att ha planerat och granskat göra uttalanden om årsredovisningen och om förvaltningen i sin revisionsberättelse. Vid rapporteringsfasen så är det både i muntlig och skriftlig form det kan utlämnas i. Rapporterna

innehåller vad revisorn har analyserat, iakttagit och analyserat under granskningen (FAR, 2006). Även vilken kritik som möjligtvis tillkommit till verksamheten och i sin tur förbättringspunkter. Om det finns stora väsentliga fel och brister som i exempelvis laghantering så krävs det att man rapporterar det i sin revisionsberättelse om företaget (Revisorsinspektionen). Revisionsberättelsen är den enda rapport som offentligt släpps från revisorn, allt annat hålls internt mellan verksamheten man reviderar och revisorn. I denna ska man tillstyrka eller avstyrka att resultat- och balansräkning fastställs, att vinsten fördelas enligt förslag samt att ledningen beviljas ansvarsfrihet. Om revisorn tillstyrker allt utan större anmärkningar så utges det enligt en standardutformning som kallas "RS 709" (FAR, 2006). Viktigt att poängtera är att det aldrig är en garanti för att allt är och har behandlats helt korrekt utan man utgör från en hög säkerhet men aldrig en fullständig säkerhet (Revisorsinspektionen). I slutet av revisionsberättelsen gör revisorn en revisorspåteckning för att sammanknyta revisionsberättelsen med granskningen av årsredovisningen (FAR, 2006).

Emellanåt har det framkommit kritik mot revisionsberättelser för att inte informera tillräckligt eller ge en viktiga upplysningar, detta är för att till stor del så arbetar revisorer förebyggande (FAR, 2006). Innan det kommit ut till allmänheten så har företaget blivit upplysta om brister samt kritik och kan rätta till sina fel innan en årsredovisning blir offentlig. Ett samspel med människorna inom den organisationen man granskar är en väldigt viktig del då man tillsammans ska skapa förtroende för företaget till externa aktörer och inte bara att anmärka fel (FAR, 2006).

2.3.4 Kundvärde i revision

Ett företag är idag en komponent i ett större nätverk med olika aktörer som påverkar hur ett företag agerar. (Kohler, 2015). Dessa aktörer är bland annat anställda, kunder, leverantörer, kreditgivare, aktieägare och intressenter i lokalmiljön. En organisation är beroende av sin närmiljö och sina relationer till de intressenter som interagerar med dem för att kunna överleva, framför allt i en bransch som revision där man arbetar för att säkerställa sina kunders finansiella information. Intressenter i form av kunderna bidrar till att verksamheten kan fortsätta genom att finansiera den, genom detta behöver företaget visa kunderna och förklara strukturen på hur värdeskapandet utförs och förmedlas (Kohler, 2015). Kundvärde inom revision kan framförallt skapas genom att använda det som ett legitimeringsverktyg (Carrington, 2014). Det innebär att när revisorn skriver på de finansiella rapporterna så ska det tillföra legitimitet och en hög trovärdighet till intressenterna i företagens omgivning. Det finns fyra olika slags strategier för hur man ska kunna framstå som legitima: 1. Utbilda och informera. 2. Manipulera föreställningen om vad som ska anses som legitimt. 3. Försöka förändra synen på vad som är att vara legitimt. 4. Försöka förändra reglerna för hur man är legitim. Den första sägs vara den som är rent konkret bäst inom revision då den förklarar hur och med vad granskningarna och rapporteringen faktiskt kan bidra med och på så sätt ska man få en ökad trovärdighet.

3. Metod

I detta avsnitt beskrivs tillvägagångssättet för studien gällande val av ämne samt vald undersökningsmetod. Forskningsansatsen diskuteras utifrån två valda metodböcker, vidare diskuteras även tillförlitligheten kring studien som skulle kunna påverka studiens trovärdighet.

3.1 Val av ämne

Val av ämne är grundat i författarens eget intresse över hur branschen och yrket kommer att utvecklas. Digitaliseringen är en viktig faktor i vardagen och revision är branschen författaren vill undersöka mer och att koppla ihop dessa två ämnen är därav stort intresse.

Frågeställningen uppkom i en tidigare arbetsintervju med en av de stora revisionsbyråerna och motivation kom till att kunna svara och bidra med forskning. Även tidigare forskning argumenterar för hur de digitala förändringarna kommer att totalt automatisera arbetet och att stora delar av redovisnings- och revisionsmedarbetare kommer ersättas (Kairos future, 2016). Kairos future (2016) bidrog till en förståelse över att det finns en relevans i dessa slags studier men det som saknades var hur det särskilt appliceras i praktiken hos dagens revisionsbyråer.

Målet går i linje med syfte, att undersöka hur digitaliseringen påverkar revisionsprocessen samt hur yrket kommer att behöva anpassa sig inför framtida förändringar. Fokus ligger på hur digitaliseringen påverkar revisionsbranschen i nuvarande läge samt en överblick mot framtiden och vilka kompetenser en revisor bör förbereda sig inför.

3.2 Undersökningsmetod

För att kunna undersöka mitt valda ämne som handlar om hur revisorn upplever och blir påverkad av digitalisering så krävs en förståelse för vilken situation respondenterna befinner sig i. Valet blev därför en kvalitativ undersökning för att få möjlighet att förstå på ett djupare sätt. Där kan forskningen på ett enklare sätt spegla påverkan i verkligheten. Kvalitativa intervjuer ger även förutsättningar för den som intervjuar att anpassa frågor och på egen hand skapa förutsättningar för flexibilitet. (Bryman & Bell, 2017). Inom ramen för en kvalitativ metod så består det empiriska materialet av intervjuer med olika respondenter på olika revisionsbyråer. På så sätt får man insikt i de svarandes egna erfarenheter och tankar i ämnet. (Bryman & Bell, 2017).

Primärdata har samlats in genom totalt 5 intervjuer. Jag använder mig utav en multipel fallstudie som innebär att jag gör en jämförelse mellan de valda respondenterna som ger mig en möjlighet att kunna se likheter samt skillnader. Detta är ett effektivt sätt för enkelt kunna reflektera över de teoretiska aspekterna och ställa det emot resultatet. Det utmanar förståelsen hos författaren och underlättar för de teoretiska reflektionerna (Bryman & Bell, 2017).

3.3 Urval och respondenternas bakgrund

Jag har valt ett målstyrt urval då efter fastställande av forskningsfråga valde att intervjua revisorer för att kunna applicera det på dagens tillstånd av branschen (Bryman & Bell, 2017). Det är viktigt att intervjua människor i olika åldrar samt olika många år i branschen för att få en nyanserad bild av verkligheten. Genom att respondenterna befinner sig på olika platser i sitt arbetsliv så får man olika uppfattningar om frågeställningen och det skapas en nyanserad bild. Yngre gentemot äldre människor har en annan relation till digitala förändringar som är viktigt att fånga upp genom att ha en diversifiering bland respondenterna.

Jag valde att fokusera på ”Big 4” byråer som Pwc, Deloitte, EY och KPMG. När dessa kontaktades var det dels via personliga kontakter, dels via LinkedIn samt via mailkontakt som man fått tillgång till efter diverse studentevenemang. Att välja från dessa byråer till mitt urval var för att få en så bred teoretisk nivå som möjligt, byråerna går att jämföra samt att det var medvetet att dem tillämpat digitalisering på någon nivå. Detta gav möjlighet att kunna få ut så mycket information som möjligt.

Angående urvalets storlek så avgränsades studien till totalt 5 intervjuer. Intervjuerna höll på i ungefär 40-50 minuter per respondent, tilläggsfrågor om respondenten ville tillägga något ställdes alltid och det fanns mer tidsutrymme men utifrån begränsade antal frågor var det tillräckligt med tid för att få fram en mättnad i informationen (Bryman & Bell, 2017).

Respondent	Revisionsbyrå	Roll	År i bransch	Plats	Datum
Respondent A	KPMG	Senior	4 år	Göteborg	11-05-2021
Respondent B	EY	Senior	5 år	Göteborg	13-05-2021
Respondent C	Pwc	Partner	16 år	Göteborg	17-05-2021
Respondent D	Deloitte	Partner	17 år	Göteborg	18-05-2021
Respondent E	Pwc	Gruppchef	7 år	Göteborg	19-05-2021

Respondent A arbetar som senior revisor och har varit på KPMG i 4 år. Det är respondentens totalt samlade år inom branschen och är inte auktoriserad, men arbetar med ett högre ansvarsområde.

Respondent B arbetar som senior revisor på EY och har varit där sedan sin start inom branschen för 5 år sedan. Respondenten arbetar fokuserat mot börsnoterade bolag.

Respondent C har arbetat inom revision i totalt 16 år och varit partner på Pwc de 5 senaste åren, idag med en inriktning mot e-handelsföretag. Respondenten har haft ett avbrott där den även arbetat som ekonomichef på utomstående företag i några år.

Respondent D har arbetat totalt inom revision i 17 år med en start på företaget EY som nyexaminerad och senare gått över till Deloitte. Respondenten arbetar med inriktning på fastighetsbranschen och blev partner för 4 år sedan.

Respondent E är en auktoriserad revisor sedan 2 år tillbaka och arbetar som gruppchef på Pwc. Detta innebär att man har ansvar över ett större antal juniora revisorer och ansvarar även för deras upplärning. Respondenten har varit på Pwc sedan sin start inom branschen.

3.4 Litteraturinsamling

Inledningsvis undersöktes tidigare forskning inom samma område för digitalisering och revision för att skapa en översiktlig bild inom ämnet. Insamlingen av forskningsmaterialet har genomförts genom sökningar i olika databaser online som Google Scholar och Göteborgs universitet supersök. Nyckelord som litteratursökningen grundar sig i är: *digitalisering, revision, informationssystem, revisorsprocessen, big data, informationsteknologi inom revision, future för revision.*

Den litteraturinsamling som ligger till grund för den teoretiska referensramen innehåller rapporter, webbsidor, böcker och vetenskapliga artiklar. För att bedöma pålitligheten till litteraturen så har källkritik tillämpats enligt Patel & Davidson (2019) som betonar vikten av att undersöka var och när dokumentet har skapats. Det är även viktigt att inte bara välja ut forskning som stödjer idéer och förutfattade meningar då det kan skapas en viss skevhet i materialet. För att skapa en hög trovärdighet så användes därav flera källor som diskuterar från olika perspektiv. Man bör även undersöka varför forskningen har skapats samt vem som står bakom dokumentationen (Patel & Davidson, 2019).

Den teoretiska referensramen ligger till grund för analysen och uppbyggandet av den insamlade empiriska datan. Den är uppdelad utifrån två huvudämnen: digitalisering och revision. Till dessa finns underkategorier som ska avspegla en bred uppfattning kring de aktuella områdena.

3.5 Tolkning av empiri och analys

Studien är av kvalitativ karaktär och intervjuerna har därför utformats genom ett semistrukturerat perspektiv. Detta innebär att den som intervjuar har utgått från en ram till frågorna men har sedan en frihet och flexibilitet att utgå från för att frågorna ska besvaras så täckande som möjligt (Bryman & Bell, 2017). Intervjuerna utspelade sig i Teams och i Zoom som var de bästa alternativen utefter förutsättningarna under Corona pandemin. Samtliga respondenter fick godkänna att dem spelades in innan frågorna ställdes. När varje intervju

hade genomförts så transkriberades materialet direkt och delades upp i olika kategorier för att enklare kunna sammanställa dem tillsammans. Bryman & Bell (2017) menar på att transkribering bör ske med en så komplett bild som möjligt för att ta vara på informationen. Att transkribera intervjuerna direkt ger även en minskad risk att man skulle missa något som är relevant för den empiriska studien samt att i större utsträckning ta vara på respondenternas begreppsförklaringar (Bryman & Bell, 2017). Transkriberingar förstärker även validiteten av det empiriska materialet. Delar av respondenternas ordval har använts som citat för att bestyrka reliabiliteten i empirin (Bryman & Bell, 2017). Det transkriberade materialet användes sedan för att utföra en noggrann och tydlig analys.

Analysen är utförd enligt individnivå för alla revisorer genom att ha enskilda intervjuer. Detta kan bidra till en generell uppfattning över hur respondenten anser att branschen utvecklas men kan samtidigt vara en nackdel att en enskild respondent står för en generalisering (Bryman & Bell, 2017). Författaren är medveten om att det enkelt kan bli en vinklad syn och har därför analyserat och ställt svaren emot varandra. Analysmodellen som valdes är en innehållsanalys där de bakomliggande huvudfrågorna identifierades genom att hitta förbindelser till empiriinnehållet och den teoretiska referensramen. Innehållsanalys är mer tolkande i sin sort och fokus ligger mycket på betydelsen och språket. Att välja innehållsanalys utifrån studien är passande genom att man enklare får fram en jämförelse mellan respondenterna. (Bryman & Bell, 2017).

Sammanställning av studiens teoretiska referensram och hur författaren kopplat samman ämnena.

	Digitalisering		
Revision	Informationssystem	Automatisering	Kompetensutveckling
Revisionsprocessen	Tidseffektivt, lättillgängligt, molnbaserat, högre kvalitet och fördelad arbetsbörda.	Tidseffektivt, eliminera monotona uppgifter, högre kvalitet och väsentlighet.	Kräver problemlösning och analytisk förmåga, samma som innan.
Planering	Tidigt se risker, arbeta proaktivt, mer arbetsbörda, hot om social kontakt.	Ej stora automatiseringar av planeringsdelen.	Informationssystem i planeringsfasen behöver högre kunskap i dataanalys samt branschkunskaper.
Granskning	Nya analyser med mycket mer mängd data och högre populationer.	System utför idag analyser på hela populationer, tagit bort en del humankapital, mer effektivt och kvalitativt.	Automatisering av uppgifter kräver kunskap om systemen för att förmedla vidare förståelse.
Rapportering	Ny process med signering, tidseffektivt, högre rådgivningsområde.	Genom högre kvalitet på granskning blir rapportering mer precis och tydlig, högre rådgivningsområde.	Rådgivning i rapportering kräver social kompetens och bransch
Kundvärde	Mer info ger mer precision som ger bättre rådgivning och det ger högre kundvärde.	Högre automatisering ger mer tid över till rådgivning som skapar kundvärde.	Kombination av ovanstående kompetenser för att skapa kundvärde.

3.6 Trovärdighet

I kvalitativa forskningar så är trovärdigheten en viktig aspekt att analysera. Trovärdigheten kan delas in i fyra olika kategorier som: tillförlitlighet, pålitlighet, överförbarhet samt konfirmering (Bryman & Bell 2017). Kriteriet om pålitlighet existerar som ett tillägg till tillförlitlighet där man ska säkerställa att studiens faser har upprättats enligt en bestämt metodprocess, med ovanstående metodargumentationer påvisar denna studie pålitlighet utifrån kriteriet. Som beskrivit ovan finns en beskrivning över hur metoden gått tillväga. Överförbarhet innebär att studien ska skildra en detaljrik och full beskrivning av den verklighet och praktik man studerat. Detta kriterium har blivit uppfyllt genom att det är utfört en noggrann litteraturstudie för den teoretiska referensramen samt för problematiseringen, samt för studiens tillvägagångsätt. Det sista kriteriet är konfirmering som innebär att forskningen ska genomföras objektivt och utan utrymme för värderingar från forskaren. I kvalitativa forskningar kan det uppstå svårigheter att kunna mäta validitet och reliabilitet (Bryman & Bell, 2017). Det ges även utrymme till personliga värderingar och subjektivitet i kvalitativa undersökningar och gäller för författaren att förstå underliggande grundantaganden som kan komma att göras. Detta kriterium är svårast att uppfylla i en kvalitativ forskningsmetod, men för att utföra det så noggrant som möjligt så har intervjuerna transkriberats för att motverka subjektiva värderingar (Bryman & Bell, 2017).

4. Empiri

I detta avsnitt presenteras de upptäckter som utforskades under intervjuerna som gjordes med de fem respondenterna från fyra olika revisionsbyråer. Det är en sammanställning över vad som framkom vid transkriberingar där det mest väsentliga har pekats ut för att hålla en hög relevans, men ändringar har förekommit för att passa in i de uppdelningar jag gjort för att hålla en tydlighet.

4.1.1 Uppfattning av digitalisering

Digitalisering är ett brett begrepp där de flesta respondenterna uttryckte att det var svårt att definiera det. Beroende på åldern på respondenten uttryckte dem sig i att de yngre hade ett fokus på de system man använder sig av idag och vad dem har för betydelse. De äldre förklarade istället utifrån en bred övergång från papper och penna till hur man hanterar arbetet på datorn idag. Respondent E förklarar generellt hur de flesta uttryckte sig och menar att ordet digitalisering kan användas på så många olika områden som kommunikation, information eller verktyg. Respondent A beskrev ur en annan synvinkel att digitaliseringen är som en effektivisering av det manuella arbetet på en dator. Det senaste året har det förändrats något snabbare i utvecklingen än tidigare och en hög beroendefaktor är pandemins utbrott. Alla respondenter nämnde gemensamt att under de senaste åren så har byråerna utvecklat ett informationssystem och ett molnbaserat system där deras kunder kan ladda upp sina dokument och sin bokföring.

”Digitalisering är en övergång i hur man samlar in data från kunder och vilka möjligheter man sedan har att bearbeta och analysera denna data än tidigare.” – Respondent C.

Övergången från pappersarbete till att arbeta i informationssystem och molnbaserade system har varit den största förändringen när det kommer till digitalisering. Det förändrade arbetet ut mot kund och även kommunikationen till kunderna. Det blev snabbt mycket mer effektivt och tidsåtgången blev mindre. Respondent B uttryckte det som ett sätt att komma ifrån pappersarbete och det humana kapitalet i så lång utsträckning det går. Respondent D och E kom väldigt snabbt in på att digitalisering handlar om att automatisera processer och kunna hantera och samla in data på en dator och även kunna hålla kontakten och kommunicera på en dator.

Alla respondenterna som blev intervjuade pratade om framför allt två stora förändringar när det kommer till digitalisering som har kommit att förändra deras arbetssätt. Det första är att från och med förra året så har de stora revisionsbyråerna kunnat signera sina årsredovisningar och annat viktigt material digitalt. Respondenterna förklarar att innan har det varit att man samlar dokument från olika håll och signerar fysiskt, men i år är det ett digitalt signeringsverktyg. Respondent A beskriver att systemet dem använder sig av som fungerar ungefär som BankId. Kunderna och revisorn laddar upp dokument i ett gemensamt

informationssystem där man kan skicka runt dokumentet och vilka som ska signera i den ordningen man vill. Till sist verifieras allting och det blir som vilken giltig signatur som helst.

”Det blir en så mycket mer effektiv process då båda parterna kan läsa det som behövs i god tid och på varsitt håll och sedan signera när man förstått underlaget. Det blir även mer tidseffektivt på det sättet att man kan dela allting under processens gång och signera hemifrån eller på jobbet.” – Respondent E.

Den andra handlar om nya informationssystem där kunderna kunde dela sina dokument som sin bokföring, kvitton, intyg och avtal. Respondent C beskriver det som att det hade en väldigt stor inverkan på både arbetssättet och för kunderna. Det underlättade att kunna hålla bättre koll på vad man hade fått för material och data. All den data som samlas in i informationssystem går sedan att utföra dataanalyser på som sker automatiskt.

4.1.2 Påverkan av informationssystem och automatisering

Respondenterna förklarar att den största påverkan på arbetet som revisor är att allt pappersarbete har överförts till digitalt material. Eftersom materialet nu har blivit så lättillgängligt och kan samlas i mycket större mängder så har arbetet även blivit mer effektivt. Genom att ha större datamängder lättillgängligt och utvecklade program för analyser så ger det enligt alla respondenter nu bättre möjligheter till att kunna granska hela populationer istället för flera stickprov.

”Exempelvis om man har en stor datamängd och kanske arbetar i en transaktionsintensiv bransch som e-handeln, så fick man tidigare ta en massa stickprov men även om du tar 100 stickprov så är det fortfarande en väldigt liten del av alla transaktioner. Nu kan man analysera en hel population vilket ger en mycket högre säkerhet och en mycket högre kvalitet i din revision med mycket mindre arbetsinsats” – Respondent C.

Andra respondenter har också uppfattat detta genom olika synvinklar.

”Till exempel om vi gör en värdering av lager så lägger man då in resultat så bestämmer den då om det är ett godkänt resultat utifrån hela populationen” – Respondent E.

”På hela huvudboken så kan vi göra körningar via ett program för att upptäcka avvikelser bland transaktioner och även transaktioner som inte balanserar till 0” – Respondent A.

Respondenterna förklarar att innan så gjorde man stickprov manuellt på det underlag man fick in från sina kunder som bokföring, transaktioner och kvitton. Beroende på riskfaktorn var det olika stora stickprov och olika många stickprov, men med digitaliseringen så kan systemen kolla igenom alla transaktioner. Arbetet blir både snabbare utfört samt noggrannare analyserat med en mer precis grad.

”Vi kan nu göra en bättre analys då vi kan matcha deras intäktstransaktion med en order och med en faktura, man kan följa med i hela flödet och se hur det fungerar i bolaget. På så sätt kan vi uppvisa en god analys och snabbt peka på vart de brister eller vart det fungerar bäst”
– Respondent E.

Respondent A förklarar hur det påverkar att samverka lagar och principer med digitaliseringens nya processer och system. Som revisor måste man utföra en revision som går i linje med ISA – International Standards of Auditing som kan sätta käppar i hjulet för vissa automatiserade processer som inkluderar artificiell intelligens. Vid prövning av ett system för ett granskningsmoment så blev slutsatsen att systemet fungerade bra, men inte tillräckligt för att kunna utesluta den vanliga granskningen helt då det inte var tillräckligt godkända resultat.

”Artificiell intelligens kommer kunna göra många bedömningar utifrån deras potential hittills men inom revision har man många övervakande myndigheter med komplexa situationer och höga krav på kvalitet som kräver den mänskliga faktorn.” – Respondent A.

Respondenten förklarar vidare att artificiell intelligens kommer göra så att man får ett bättre och mer säkert urval. I slutändan finns det inte någon människa som kan ta sig igenom så stora datamängder och människan tillsammans med datorer ska göra den bästa bedömningen.

4.1.3 Hot och möjligheter

Alla respondenter ansåg att de möjligheter som tillkommer med en ökad digitalisering inom revisionsbranschen är att möjligheten till att använda fler digitala verktyg i arbetet gör så att revisionen får en högre kvalitet. Detta genom att systemen nu kan hjälpa till att hitta avvikande transaktioner från hela populationer istället från stickprov som gör att man får ett mer träffsäkert material. De digitala verktygen hjälper till att skapa en högre precision. Respondent C & D uttrycker det att som påskrivande revisor av årsredovisningar så är riskbedömning och kvalitet två väldigt viktiga faktorer. Alla ansåg även att arbetet inte längre är lika tidskrävande på vissa delar men respondent A beskriver att det har blivit tidskrävande på ett nytt sätt att förstå alla nya system.

De molnbaserade systemen bidrar med stora möjligheter till att kunna vara oberoende av plats och tid samt en ökad effektivitet. Respondent A förtydligar hur viktigt det är med effektiv tidsåtgång under stressiga perioder och att få allting digitalt snabbt till sig istället för att lägga tid på att scanna in från pärmar. Detta har minskat tidsåtgången stort och man får mer tid till att fokusera på dem väsentliga delarna av revisionen.

Respondenterna anser gemensamt att från kundens perspektiv så kan man göra bättre analyser snabbt och kunna peka på förbättring och det är där rådgivning kommer in i bilden. Helheten av värdeskapande blir högre när man med hjälp av systemen kan visa på vad som kan förbättras men även hur och skapa förståelse hos kunderna. Digitaliseringen har medfört att

man får mer kvalitativa möten med kunderna och att kommunikationen blir bättre. Respondent A förtydligar detta att innan har många av mötena och samtalen handlat mycket om att få in information och titta på siffror medan man idag kan fokusera på att förstå verksamheten och vilka effektiviseringar som kan göras eller hur bolagsstrukturen bör ändras. Man får en bättre helhetsbild när man kan kombinera hjälpmedel från digitaliseringen samtidigt som man kan fokusera på nästa steg för sin kund.

Ytterligare en positiv faktor av digitaliseringen är att det ger revisorerna en chans att arbeta proaktivt förklarar respondent A. Detta genom att man idag hinner bearbeta de mesta av materialet redan innan man åker ut till kund. Man kan förbereda genom att öppna upp och titta på resultatanalys och sedan diskutera än att göra det tvärtom. Genom detta har arbetsbördan fördelats något från den tyngsta delen som är granskningen till planeringen då man kan göra mycket arbete under tiden kunderna laddar upp dokument. Man har mycket större möjligheter att granska redan innan alla böcker har kommit in menar respondent A.

De hot och nackdelar som nämndes under intervjuerna var rädslan för att det ska bli mindre personlig kontakt eller att den mänskliga kontakten kommer att elimineras i den takt man interagerar mer med system som automatiserar.

”Företagen uppskattar väldigt mycket när man är där och man kan ha diskussioner i verkligheten, det blir ett helt annat förtroende man bygger upp när dem får ett ansikte på personen som utför granskningen” – Respondent B.

Respondent E intygar att det senaste året har kommunikationen den främst skett digitalt och de flesta respondenterna tycker att detta har fungerat väldigt bra utifrån situationen men man ser hellre att det verkliga mötet ska vara standard. Man upplever att kunderna uppskattar det och som revisor förenklar det arbetet i att bygga upp legitimitet

Ett annat hot som respondent C förklarade var att om man integrerar nya system och verktyg samt arbetsprocesser så gäller det för företagen att utbilda ordentligt i dem för att inte tappa kompetens. Man ska integrera förståelse och inte bara sitta och göra det som processen kräver av dig.

”Men det är inte så vi vill jobba, vi engagerar aktivt våra kunder i våra analyser så därför ser jag det inte som en större nackdel så länge vi fortsätter i detta spår” – Respondent C.

Faran kan också vara att tekniken idag utvecklas väldigt fort och att man blir sårbar inför tekniken. Respondent B beskriver att dem använder Googles tjänster i arbetet till mail, dokument, möten och kalkylblad och när dem låg nere under en timme så kunde man inte fortsätta arbetet. Detta gäller även cyberattacker när all information ligger tillgängligt i olika system där en av respondenterna beskrev ett exempel för att tydliggöra hotet:

”Jag hörde om ett fall förra året där några personer hade hackat sig in i ett företags system och ville ha ett belopp för att ge tillbaka tillgången till systemet och all datainformation man

hade, det är något man måste arbeta med att öka säkerheten i takt med nya funktioner” – Respondent B.

4.2 Revisionsprocessen

Alla revisorer var eniga om att den del av revisionsprocessen som är mest digitaliserad idag är granskningsprocessen. Detta är för att det är den delen som de flesta analyser utförs och där finns det flest system tillgängliga. Men det börjar mer eller mindre ta sig in i alla delar av revisionsprocessen.

”I planeringen så kan man göra bra analyser som ger dig en oberoende förväntan på vad exempelvis resultatet borde vara och på så sätt kan vi börja planera för en bra riskanalys som passar in utifrån hur mycket det avviker sig från tidigare information eller inte. Detta verktyg används dock inte hela tiden, vi har möjlighet till att göra det men det krävs mer kunskap inför vissa bolag” – Respondent D.

Respondent A beskriver också hur digitaliseringen har kommit att förändra planeringsfasen genom att när kunderna nu har möjlighet till att dela sitt material redan innan man träffar dem så kan dem arbeta mer proaktivt.

”Jag skulle säga att med digitaliseringen så har vi kunnat förflytta lite av arbetsbördan och mycket av tiden från den tyngsta delen som är vid granskningsfasen till planeringsdelen mer. Vi har nu mycket större möjligheter med vårt molnbaserade system att göra en hel del granskningar redan innan januari när alla böcker har kommit in” – Respondent A.

Respondent C anser att i den slutförande fasen av revisionsprocessen har det blivit stora förändringar då man kan ge en helt ny typ av rapportering. Nu kan man inte bara rapportera huruvida någon är rätt eller fel i årsredovisningen utan man kan även ge mer analyser över hur det ser ut i en process eller exempelvis hur många bokföringsordrar man har och hur många är det som utför dem. På så sätt kan man lägga till mycket av rådgivning i slutförandet för att se vad som är effektivt och vad som kan automatiseras.

Respondent E kan tycka att digitaliseringen har effektiviserat granskningsprocessen på det sättet att man kan enklare jobba med fler kunder samtidigt idag. Innan åkte man ut till en kund och granskade böckerna hos den tills man blev klar och sedan tog nästa. Idag när det dyker upp nya dokument i molntjänsten så blir arbetsfördelningen annorlunda än innan då man arbetar med den som laddat upp för stunden.

4.2.1 Rådgivning

”Lagar och principer är ju så väldigt komplexa ibland och det ska alltid presenteras så det är en rättvisande bild, men beroende på situationen – vad är en rättvisande bild då?” –

Respondent A.

”Rådgivning blir en större och större del av revisorns roll och digitaliseringen blir mer som en hjälpande och effektiv hand för att kunna säkerställa rådgivningen” – Respondent D.

De flesta av respondenterna var eniga om att rådgivning kommer bli mer aktuellt i rollen som revisor. När de digitala systemen automatiserar många av dem analyserade uppgifter så krävs det en mänsklig kontakt som kan hjälpa till att förstå och förklara för sina kunder. Detta är för att bedömningar är en stor del av arbetet och att systemen idag inte har den möjligheten.

”Vi som revisorer behöver verkligen använda tekniken och maskinerna, men sedan behöver addera det som bara människor kan göra” – Respondent C.

De flesta respondenterna anser att rådgivning kommer vara en viktig del, respondent E förklarar att fokus behöver mer ligga på vad tekniken, maskinerna, system och människorna kan göra tillsammans. Samhället och revision har komplexa inslag av juridiska faktorer och skattemässiga faktorer och där krävs det en rådgivning som system och verktyg inte kommer att kunna ge.

Respondent A uttrycker och beskriver ur en annan synvinkel att rådgivning är en viktig del då revision kräver väldigt mycket kompetens och professionalism i det man gör. Många kunder är ibland inte alls intresserade av det finansiella så att kunna förklara viktiga saker är en del av rådgivning inom revision. Det är även en av anledningarna varför digitaliseringen inte kommer kunna ta över från människan då kundkontakten är så pass betydelsefull samt för att bedömningar och hur olika saker ska presenteras i rapporterna.

”Exempelvis när man hittar fel så är det inte alltid svart på vitt eller helt solklara fel för kunden men det blir ju en bedömning för oss och sådana bedömningar kommer aldrig kunna göras av en dator som jag kan se just nu” – Respondent A.

4.2.2 Nytt värdeskapande

Med digitaliseringens utveckling i revisionsbranschen var alla respondenter eniga om att det har bidragit till att kunna skapa mer värde för kunderna och på nya sätt dem inte trodde var möjligt när systemen började utvecklas. Eftersom arbetsuppgifterna blir mer relevanta i värdeskapande när fler processer automatiserar så kommer det även att bidra till att värdeskapandet når ut till kunderna.

”Det har inte varit någon tydlig skiljegräns med hur dem uppskattar en mer digitaliserad process, men jag ser att kunderna gillar mer när vi kan dra mycket slutsatser själva och det kan ju vi enklare göra genom digitala analyser i våra system” – Respondent A.

Flera av respondenterna diskuterade att värdeskapandet för kunderna beror väldigt mycket på hur digitaliserade deras företag är. Respondent C beskriver att mindre bolag kommer fortfarande in med pärmar på alla papper och i dem situationerna så blir det upp till byrån att vägleda till att bli mer digitaliserade och skapa värde för dem genom att uppmuntra till uppdaterade system. I andra fall där bolagen är stora och har mycket resurser till att själva driva sin utveckling så kan dem komma att ställa mer krav på revisionsbyrån för att få en effektiv process. Respondent D beskriver hur deras process med kunderna ofta kan komma att bli en typ av korsdragning i att skapa värde genom att byrån hjälper många av kunderna med vissa aspekter av digitaliseringen och i andra aspekter förklarar kunderna mer vad dem behöver. Relationen blir väldigt ömsesidig men är i slutändan en process för att skapa så mycket värde som möjligt från revisor till kund, även om det krävs en diskussion vad båda behöver från olika håll.

”Vi hade gjort dataanalyser på ett bolags lager, men vi rapporterade tyvärr aldrig några effekter av resultatet till dem, men när vi bestämde oss för att göra det så fick vi en helt ny diskussion kring deras egna analyser som mot slutet innebar att dem började göra samma slags analyser som oss och började förfina sina beräkningar mer” – Respondent C.

Respondent B förklarar hur digitaliseringen har skapat mervärde för deras kunder genom ett högre informationsflöde. Förändringarna har visat på hur dem uppskattar snabbheten i olika analyser och idag märker man av från innan hur dem faktiskt förväntar sig det på ett helt annat sätt idag. Kunderna söker efter mer rådgivning hos revisorerna idag genom att det finns så mycket information tillgänglig och idag förväntas revisorerna att kunna sortera ut det viktigaste för dem, på så sätt blir det en perfekt kombination av digitaliseringen och människans hjälp.

4.2.3 Nya kompetenskrav

”Om man som junior behöver arkivera pappersmängd för att bli en bra revisor så tror jag mer på digitaliseringen, vi anställer smarta och kompetenta människor och ser hellre att alla dem klarar av att göra avancerade arbetsuppgifter direkt” – Respondent D.

Att nya digitala innovationer har bidragit till automatisering av arbetsuppgifter behöver inte uppstå som någonting negativt för branschen. Detta blir snarare en bidragande faktor till att yrket kan komma att bli mer attraktivt genom att ta bort monotona delar av arbetet menar respondenten.

”Jag satt och diskuterade på det här med utbildning häromdagen med mina kollegor där vi sa att det hade nog varit smartare att ta en utbildning med mer datavetenskap, men samtidigt

trivdes vi alla med att plugga ekonomi som var vårt ämne, men det hade hjälpt att få någon grund i datakompetens från utbildningen” – Respondent B.

”Med tanke på att datasystemen kommer ta över sifferhanteringen så tror jag inte man behöver vara lika bra på sådant i framtiden utan ha en mer analytisk förmåga och kanske en bättre branschförmåga för att kunna rådgiva kunder” – Respondent A.

Som en helhet så uppfattade alla revisorer att det kommer krävas samma egenskaper som det krävs idag. De egenskaper som nämndes var: nyfikenhet, drivkraft, social kompetens och analytisk förmåga. Men alla nämnde samtidigt att det kommer behövas lägga till nya kompetenser för att göra jobbet lika relevant idag samt för att förstå det man arbetar med själv. Detta inkluderar enligt respondenterna både kunskaper inom IT men även analytiska kompetenser och bättre koll på olika branscher.

Respondent C beskriver att det behövs mer fokus på den tekniska sidan och utmaningen idag med många dataanalyser är att man behöver koppla in IT-avdelningen både hos kunden samt på sin byrå för att få hjälp med exempelvis filformat. I sådana situationer bör revisorn skaffa egna kompetenser för att kunna kommunicera ut vad man behöver enklare men även för att kunna kommunicera bättre inom revisionsteamet. En ny kompetens som kommer att bli viktig är att förstå hur man ska använda stora mängder data analytiskt.

Respondent D förklarar att det är viktigt att kunna ha en analytisk förmåga samt förståelse för olika slags dataanalyser. Idag lär man sig allt på jobbet för att kunna utföra sitt jobb professionellt men med en förståelse och förkunskaper i datalogik eller digitalisering hade gett en värdefulla kompetenser.

”För några år sedan var jag i möte med universiteten i Göteborg där vi pratade om att utveckla nya kurser för att ligga i framkant. Svårigheten är att det idag tar ungefär 4–5 år för dem att göra detta och tekniken idag är så mycket snabbare så jag är inte säker på om det är rätt institutioner att ta hand om detta” – Respondent C.

Att sätt press på arbetsgivarna och låta dem utveckla digitaliseringsmomenten och utbildningen som det är idag ska bevaras. Eftersom ekonomutbildningen är så pass bred så kan arbetsgivarna istället anpassa utifrån sin egen bransch och utifrån specifika behov. Att införa en kurs som kanske inte är aktuell om ett tag eller passar i alla inriktningar menar respondent C är ineffektivt.

5 Diskussion

I den här delen diskuteras olika samband funna mellan den insamlade empirin och den teoretiska referensramen inom ämnet för att enklare kunna peka ut väsentliga delar och därefter kunna dra slutsatser. Diskussionskapitlet är uppdelat i olika kategorier utifrån empirin.

Översiktlig tabell över hur de teoretiska ämnena kopplar samman med empirin.

Revision	Digitalisering		
	Informationssystem	Automatisering	Kompetensutveckling
Revisionsprocessen	Tidseffektivt, lättillgängligt, molnbaserat, högre kvalitet och fördelad arbetsbörda.	Tidseffektivt, eliminera monotona uppgifter, högre kvalitet och väsentlighet.	Kräver problemlösning och analytisk förmåga, samma som innan.
Planering	Tidigt se risker, arbeta proaktivt, mer arbetsbörda, hot om social kontakt.	Ej stora automatiseringar av planeringsdelen.	Informationssystem i planeringsfasen behöver högre kunskap i dataanalys samt branschkunskaper.
Granskning	Nya analyser med mycket mer mängd data och högre populationer.	System utför idag analyser på hela populationer, tagit bort en del humankapital, mer effektivt och kvalitativt.	Automatisering av uppgifter kräver kunskap om systemen för att förmedla vidare förståelse.
Rapportering	Ny process med signering, tidseffektivt, högre rådgivningsområde.	Genom högre kvalitet på granskning blir rapportering mer precis och tydlig, högre rådgivningsområde.	Rådgivning i rapportering kräver social kompetens och bransch
Kundvärde	Mer info ger mer precision som ger bättre rådgivning och det ger högre kundvärde.	Högre automatisering ger mer tid över till rådgivning som skapar kundvärde.	Kombination av ovanstående kompetenser för att skapa kundvärde.

5.1 Digitalisering i revisionsprocessen

Ghasemi m.fl. (2011) förklarar hur en ökad digitalisering inom revisionsbranschen har bidragit till att man idag kan lagra och använda sig utav stora mängder data digitalt samt kunna registrera information och spåra transaktioner i olika system. Nya system ska på egen hand kunna upptäcka information, olika mönster och till sist kunna ge ett stöd till beslutsunderlag (Hoffman, C. 2017). Dessa förändringar ska leda till en ökad produktivitet och effektivitet om man interagerar det väl tillsammans med humankapitalet.

Respondenterna beskriver gemensamt hur digitaliseringen har effektiviserat deras arbete och att den största påverkan på arbetet är att det har gått från papper till digitalt material och olika system. Genom att man idag kan ha så stora mängder data digitalt och även mer lättillgängligt så har man mycket större möjligheter till att vara effektiv idag när man inte bland annat behöver scanna in alla papper. Det ger också mycket större möjligheter till att hålla en högre kvalitet samt vara mer precis.

I planeringen ska det framkomma vad som ska granskas samt att man ska börja bygga upp en förståelse för den verksamhet man granskar. Detta är för ett enklare kunna se vad som är av väsentlighet att granska eller vart de föreligger stora risker som måste granskas (FAR 2006).

Respondenterna intygar att de system dem använder sig utav idag har hjälpt till att man idag kan använda sig av informationssystem som har en väldigt stor mängd data och verktyg som kan hjälpa till att analysera dessa för att tidigt kunna se risker. Detta har börjat förändra revisionsprocessen på det sätt att arbetsbördan har fördelats från den tyngsta delen som är granskningen till planeringsfasen då man mycket enklare kan arbeta proaktivt när kunderna laddar upp dokument i deras molnbaserade tjänster.

Vad som skiljer respondenterna från forskningen är att se hur digitaliseringen kan påverka kommunikationen i specifikt planeringsfasen. De flesta upplevde ett hot om att tappa den mänskliga kontakten som är en viktig del för kunderna och att skapa legitimitet för revisorerna då man har digitala verktyg att kommunicera med idag. Detta kan bero på att det senaste året har varit präglad av en pandemi som gjort att stort fokus har hamnat på det för respondenterna, detta har forskning inte lyfts fram ännu.

I granskningsdelen utför man olika analyser av interna kontroller eller av substansen i verksamheten. Därefter görs bedömningar huruvida verksamheten följer reglerna och principerna för att uppvisa en rättvisande finansiell ställning (FAR 2006). Man samlar information för att sedan köra det i olika databassystem för att kunna analyseras och ge information. Dessa automatiseringar kommer ta bort en del av revisorns arbete genom att eliminera fysiska observationer (Roberts, C.M. 2006). Systemen kommer att matcha sin nya information med sin grundinformation som exempelvis transaktioner och om något avviker så tillkommer en revisors bedömning (Dai, J et al. 2016). För att revisionsyrket ska vara lika aktuellt idag med alla nya system så krävs det att revisorer behöver få nya kompetenser för att kunna tolka all data och hantera digitala verktyg men även införa mer rådgivning (Manita, R et al. 2020).

Respondenterna la mycket fokus på att beskriva nya system och processer som uppstår i granskningen, det är i denna del av revisionsprocessen där det utvecklats flest möjligheter med hjälp av digitaliseringen. Alla respondenter förklarade att dem har utvecklat system som kan använda sig utav extremt stora datamängder och även göra analyser och granskningar på nu hela populationer än att ta flera stickprov. Dem förklarade att systemen gör analyser åt en där dem visar på transaktionsflöden. Granskningsfasen är den del av revisionen som den största delen av automatisering har gjorts och även eliminerat det humana kapitalet mest.

Många av respondenterna hade svårt att uttrycka att dem anser att automatiseringen kommer att eliminera jobbet som revisor, men svarade ändå på det undermedvetet när dem förklarade att revisorn kommer få en ny roll med mer rådgivning. Dock kunde man se att dem respondenter som var yngre hade en högre medvetenhet kring detta än de äldre. Detta verkade vara för att de äldre har hört om förändringar under en lång period men ändå tycker att dem såg likadant på arbetet utan stora förändringar där arbetet eliminerats. Men respondenterna

bekräftade ändå till största del att den forskning som tidigare gjorts över hur system kommer automatisera en del uppgifter och förändra revisionsarbetet stämmer. De nya systemen gör arbetet mer effektivt, gör så att arbetet tar mycket mindre tid och samtidigt mer kvalitativt i granskningsprocessen.

I rapporteringen så ska det framkomma vilken typ av kritik man ger till verksamheten och även förbättringspunkter, både när det kommer till att följa lagar och principer men även i olika hanteringsprocesser av de finansiella. När man rapporterar ut efter att ha utfört granskningar så är det viktigt att vara medveten om att säkerheten aldrig är 100% men väldigt hög (Revisorsinspektionen). Med den nya tekniken så kommer revisorns roll inkludera mer rådgivning och assurans och att vara en legitim aktör för att försäkra investerare om att system kommunicerar om rätt information (Manita, R m.fl. 2020).

Alla respondenter förklarade hur rapporteringsfasen har förändrats av digitaliseringen genom att blir mer effektiv då man nu har ett system där alla iblandade i en revision kan skriva under digitalt, på samma sätt som BankId. Eftersom granskningen nu ger möjlighet att göra mer omfattande analyser så kommer även rapporteringen att bli mer precis och kunna förmedla tydligare information till sina kunder. Rådgivning kommer till stor del i framtiden ta plats i rapporteringsfasen.

Överlag kan man se att respondenterna var i hög grad eniga om hur revisionsprocessen kommer att påverkas av digitaliseringen, oavsett byrå eller ålder. Med tanke på att de fyra stora revisionsbyråerna jobbar på ett liknande sätt och agerar på samma marknad lokalt så kan det bero på det att just revisionsprocessen har liknande förändringar. Sammanfattningsvis anser alla respondenter att granskningsprocessen automatiseras mest precis som forskningen antyder.

5.2 Påverkan av informationssystem och automatisering

Den främsta faktorn för att revisionsbyråer ska digitalisera sina processer är för att vara aktuella och kunna tillhandahålla sina kunder med relevant information genom att integrera bland annat big data och informationssystem som ökar effektiviseringen (Manita, R m.fl. 2020). Med en ökad informationsteknik så ska arbetet bli enklare på det sättet att den ger möjlighet till att koordinera och kommunicera nya sätt att arbeta genom att man bli oberoende av plats och kan samtidigt ta en del av arbetsbördan genom att automatisera monotona arbetsuppgifter (Matthew, B et al 2005). Genom en ökad användning av olika informationssystem och en ökad automatisering av arbetsprocesser så kommer ledtiden förkortas när det kommer till att presentera och granska finansiell information (Ghasemi m.fl. 2011).

Många av respondenterna besvarade frågorna om informationssystem och automatisering med liknande svar och uppfattade de olika begreppen och processerna snarlikt med varandra, de flesta ville gärna anse att det var samma slags digitaliseringsmoment. Innan utförde man

många av granskningsprocesserna manuellt och var tvungen att läsa av många transaktioner och fakturor för att försöka få en helhetsbild och inte missa någon viktig riskfaktor. Alla respondenter anser att automatiseringen av sådana uppgifter bara varit positiva då det hjälpt dem att förmedla en mer kvalitativ och väsentlig analys till sina kunder. Att vara mer oberoende av plats har även bidragit till mer frihet inom arbetet.

Automatiseringsprocessen har gett dem möjlighet att kunna fokusera på viktigare delar, där de flesta ansåg att rådgivning började ta plats som en av de viktigaste. Alla ansågs att tidseffektiviseringen har ökat enormt på grund av detta men något som skiljde sig var hur dem såg på arbetsbördan. En av respondenterna ansåg att med nya system och ny teknik så tillkommer fler andra uppgifter istället som att förstå systemen. Det fanns därför det inte någon oro för att tekniken skulle ta över.

Något som även delade sig var en oro över var hur kundkontakten kan komma att bli mindre med fler kommunikationsverktyg som är digitala. Efter närmare analys är det åldern som skiljer sig mellan respondenterna beroende på hur dem såg på situationen. De äldre ansåg att det inte finns något att oroa sig över då det är en sån viktig del av arbetet och bara kommer öka mer med en rådgivningsroll medan de yngre uttryckte en oro att vissa av kollegorna föredrar en kommunikation digitalt och att det kan komma att bli en ny standard i en digitaliserad värld.

Idag är det på väg en fjärde revolution inom tekniken och utvecklingen av datorer och nya system inom revision kallas för "Audit 4.0" som Dai, J m.fl. (2016) beskriver så bygger den på att möjliggöra kontinuerlig dataövervakning och förbättra den totala automatiseringen. Detta genom att implementera redovisningsstandarder i olika system och den tvetydighet som idag kräver bedömningar kommer skifta då systemen ska kunna analysera realtidsinformation direkt. Det kommer även kunna mäta lagernivåer och spåra aktuella inköpsvärden och hantera finansiell information. Lombardi, Bloch och Vasarhelyi (2014) beskriver även hur den nya tekniken ska göra det möjligt att koppla ihop stora datamängder och göra snabbare och effektivare analyser. Genom att digitalisera granskningsprocesserna så blir det en högre kvalitet på bedömningar eftersom den kan identifiera exakta avvikelser.

Respondenterna berättar gemensamt genom olika alternativ hur detta har utspelat sig i praktiken. Likheter finner man framför allt i dem systemen som respondenterna arbetar med idag där det är granskningar av populationer, analys av transaktionsflöden och molnbaserade tjänster för all information. Det som skiljer sig åt från vad forskningen antyder är analys av realtidsinformation samt implementering av redovisningsstandarder.

Forskningen förklarar hur exempelvis realtidsinformation kommer förändra revisionsbranschen medan i praktiken så uppfattar man att det är svårt att implementera sådana analyser då det krävs att kunderna i hög grad är digitala och kan förmedla ut snabb information. Några av respondenterna anser att artificiell intelligens säkerligen kommer kunna implementeras så att systemen kan göra bedömningar utifrån redovisningsprinciper. Det är alldeles för komplext att eliminera människan helt från dem processerna.

5.3 Nytt värdeskapande och rådgivning

Enligt Lombardi, Bloch och Vasarhelyi (2014) så kommer revisionsyrket att bli mindre relevant om man inte låter automatiseringen och digitaliseringen analysera informationen. Sedan bör man fokusera mer på kundvärdet av olika affärsprocesser och ge rådgivning i komplexa beslut och hjälpa till att tolka resultat. Revisionsbyråerna viktigaste intressent blir kunderna då det är dem som finansierar verksamheten och ger förutsättning för att fortsätta vara konkurrenskraftiga. Det blir viktigt att förmedla värde och kunna förklara hur värdeskapandet utförs (Kohler, 2015).

Respondenterna lät förstå att värdeskapande tillkommer mer i en roll med mer rådgivning då det är i den delen man kan förmedla hur och vad de digitala processer och systemen bidrar med för att öka värde precis som forskningen antyder. De digitaliserade processerna har bidragit till en ny roll som respondenterna mer vuxit in i att förstå snarare än någon förklarat en ny roll. Med de nya systemen har man kunnat skapa mervärde genom att man nu har ett högre informationsflöde. Respondenterna intygade att skapa förståelse och förklara har blivit en väldigt viktig komponent i revisionsyrket.

För att behålla relevansen i yrket behöver man skapa en hög trovärdighet hos kunderna genom rådgivning. För att behålla kundvärdet så kan man använda de som legitimeringsverktyg (Carrington, 2014). Lombardi, Bloch och Vasarhelyi (2014) beskriver även att automatiseringen och digitaliseringen inte på egen hand kommer kunna göra bedömningar och det är där den mänskliga faktorn blir viktig. Genom att eliminera enklare och upprepande arbetsuppgifter så kommer revisorn snarare att få en mer attraktiv roll i framtiden då arbetet kommer att bli mer stimulerande och utmanande (Manita, R. m.fl. 2020).

Idag söker kunderna efter mycket mer rådgivning hos revisorerna än vad dem gjorde innan då det finns så mycket information tillgängligt och det har byggts upp en förväntan om revisorerna ska kunna sortera ut, förklara analysen och peka ut de viktigaste för dem. Med digitaliseringen kan dem nu arbeta snabbare, mer effektivt, få ut mer kvalitativa analyser som ökar väsentligheten och man kan göra mer träffsäkra riskanalyser. Alla dessa faktorer bidrar till ett högre kundvärde enligt respondenterna. I linje med forskningen påvisar dem att kunna kombinera de digitala verktygen med mänskliga bedömningar är det mest optimala sättet att arbeta inom revision.

En ny aspekt som forskningen inte pekat på ännu är hur kundvärdet och rådgivningsprocessen påverkats av huruvida kundernas digitaliseringsprocess ser ut. Flera av respondenterna tog upp detta som en aspekt i hur man ska kunna skapa mervärde när digitaliseringen ökar. När kunderna inte är lika digitaliserade blir det svårt att använda deras nya tjänster som bland annat informationssystemen som är molnbaserade, då blir det ineffektivt återigen att sitta och scanna och svårt att fokusera på rådgivningsdelen. Men det uppkommer kundvärde i annan

form av att uppmuntra till digitalisering och visa på hur byrån arbetar i sina processer. Det blir en korsdragning i värdeskapandet beroende på nivån av digitalisering.

5.4 Nya kompetenskrav

Systemen idag ska tillföra rutinmässiga arbetsuppgifter, strukturerad problemlösning och matematiska ansatser medans det humana kapitalet bör bidra med innovation, improvisation, bedömningsförmåga, medkänsla och införskaffa ny information (Hoffman, C. 2017). Med en ny roll inom revision som inkluderar digitala system och mer rådgivning krävs det nya kompetenser för att överleva i ett nytt affärslandskap och för att behålla sina konkurrensfördelar.

Precis som tidigare forskning så radar respondenterna upp egenskaper som kommer att krävas av en revisor i framtiden och det är nyfikenhet, drivkraft, social kompetens och analytisk förmåga. Dessa besvarar mer konkret på vad man bör fokusera på, respondenterna koncentrerar sig även mer på den sociala biten än vilka kunskaper och kompetenser som krävs för att klara just dem digitala utmaningarna. Då rådgivning är en stor del av den framtida revisionen tror en av respondenterna mer på att man behöver förstå sig på samhällsekonomi och branschkunskap för att få bra kompetenser.

För att förbereda inför framtida arbetsroller inom ekonomi och revision behöver handelshögskolorna och universiteten utveckla sina program och kurser för att vara en del av det digitaliserade affärslandskapet. Idag baserar man revisorers och redovisares utbildning mest på principer från IAS som är en viktig del men det behöver även kompetens och upplärning inom dataanalys (Manita, R. m.fl. 2020). Det krävs för revisorerna att förstå systemen man arbetar i för att kunna förmedla vad och hur man behöver det och därför behöver handelshögskolorna få kunskap i formell logik (Hoffman, C. 2017).

Respondenterna svarade i linje med forskningen precis som Hoffman, C (2017) nämner att IT-utvecklare och systemvetare bör lära sig om redovisning och revision för att kunna bygga bra system så behöver revisorer likaså lära sig om dataanalys och hur tekniken fungerar för att kunna förmedla effektivt vad man behöver. De mer yngre respondenterna som var nyexaminerade från dessa utbildningar svarade i linje med forskningen och ansåg att utbildningarna behöver inkludera mer digitalisering även om man utbildar sig inom ekonomi. De äldre respondenterna som varit i branschen längre ansåg snarare att det är upp till arbetsgivarna att utbilda inom digitalisering för att anpassa efter sin bransch.

6. Slutsatser

I detta kapitel görs återkopplingar till studiens syfte och frågeställningar. Slutsatserna grundar sig från den gjorda analysen för att kunna besvara på de två frågeställningarna.

Syftet med studien var öka förståelsen för och beskriva hur digitaliseringen har påverkat revisionsyrket och processen samt hur man i revisionsbranschen kommer behöver anpassa sig inför framtida förändringar. Syftet blir i samband med frågeställningarna att försöka bidra med förståelse kring hur revisorer upplever förändringar och hur revisionsbyråer interagerar med förändringar med ett perspektiv på kompetens. Forskningen antyder att en stor del av revisions- och redovisningsarbetare kommer att elimineras som en följd av automatiseringen av arbetsuppgifterna. Framför allt om man inte redan nu börjar arbeta på en ny roll som revisor där rådgivning och att skapa kundvärde är en större del samt se över vilka kompetenser som kommer att bli viktiga.

De följande frågeställningarna var:

- Hur har revisionsyrket påverkats på grund av digitaliseringen?
- Hur kommer revisorsyrket behöva anpassa sig inför framtida förändringar?

6.1 Hur har revisionsyrket påverkats på grund av digitaliseringen?

Studien visar på att digitaliseringen har påverkat revisorns arbete och tillfört stora förändringar. De största förändringar har tillkommit genom att man har fått tillgång till mycket större mängd information men även nya sätt att analysera dem med digitala verktyg. Nya system och ny teknik har gjort så att många uppgifter har automatiserats och tagit över en del av arbetet, medan andra uppgifter inom yrket är fortfarande för komplexa för att system ska kunna hantera dem i dagsläget och därmed kräver nya kompetenser.

Digitaliseringen har påverkat revisionsyrket genom att med nya system så har man förändrat och fördelat arbetet. Man kan nu kan förflytta en del av arbetsbördan till planeringsfasen från granskningsdelen som är den mest arbetsintensiva delen. Detta genom att nya informationssystem gör så att revisorerna får tillgång till mer material redan innan bokslut då kunderna kan ladda upp information löpande. Kommunikationen med kunderna har också förändrats på grund av digitaliseringen för revisorerna. Idag sker mycket kontakt digitalt som har påverkat att det har blivit mer effektivt då det är nära till hands och att man har mycket mer information att diskutera när kommunikationstillfället sker. Med större informationsmängd så kan man även kolla på hela populationer vid granskningsfasen och inte endast stickprov som kan vara betydelselösa om stickproven hamnar fel. Digitaliseringen har därför medfört en högre kvalitet och ett mer djup till sina analyser och kan i sin tur medföra ett högre värde till kunderna. Nya system som gör att man är oberoende av plats som molnbaserade tjänster och att i rapporteringsfasen kunna signera årsredovisningar oavsett vart

du är har förändrat revisorernas sätt att arbeta. Sammanfattningsvis så ser man en påverkan i alla delar av revisionen; planering, granskning och rapportering på grund av digitaliseringen.

Studien visar även att revisionsyrket påverkas av digitalisering genom att en ny roll inom rådgivning är aktuell, precis som forskning pekat på. De nya informationssystemen och att digitaliseringen har automatiserat en hel del arbetsuppgifter har gjort det möjligt för revisorn att kunna agera rådgivare och förmedlare av de digitaliserade processerna och informationen man får ut från systemen. Att digitalisering har eliminerat de monotona och enkla arbetsuppgifterna har gjort så att man avancerar snabbare inom yrket, snarare än att det skulle vara ett steg mot att byta ut revisorer som forskning visat på.

De fördelar som digitaliseringen har medfört till revisionsyrket är att arbetet blir mer kvalitativt med system som säkrar stora mängder information som är en väldigt viktig aspekt inom revision. Det är mer tidseffektivt som gör så att man nu kan lägga mer tid på väsentliga delar och delar som innefattar rådgivning som skapar kundvärde. Trots att fördelarna var fler så har digitaliseringen även medfört nackdelar. Om man inte interagerar förståelse för de nya system man använder så kommer man som revisor snarare göra det på automatik och i slutändan tappar man kompetens på att digitalisera. En ytterligare nackdel som påverkats av digitaliseringen är att den sociala kontakten successivt kan försvinna vilket blir en svår fördelning när en ökad roll inom rådgivning tar över inom revision.

6.2 Hur kommer revisorsyrket behöva anpassa sig inför framtida förändringar?

Studien visar på att revisorer behöver ställa om inför en ny roll som inkluderar mer rådgivning och mer kunskaper och kompetens inom IT och digitalisering. Rollen som rådgivare kräver kompetenser som revisorer redan bör ha idag, men som blir ännu viktigare att besitta på för framtida förändringar. Kompetenserna har ett tydligt fokus på sociala bitar då en revisor i framtiden kommer behöva behålla en nyfikenhet, drivkraft, social kompetens och analytisk förmåga. För att klara av en roll som inkluderar mer digitalisering och nya system så behöver man kompetenser inom datalogik och dataanalys för att kunna kommunicera vilken typ av data och information man behöver. Med en högre användning av IT-system så krävs det högre IT-kompetenser för att inte eliminera förståelse för systemen som studien revisorerna nämnde som en nackdel.

Studien visar på att det finns en delad mening över hur man ska interagera de nya kunskaperna in till revisionsyrket. Det viktiga och gemensamma är att det krävs nya kompetenser inom dataanalys men vem som skall ta ansvar för det är en subjektiv fråga. Tidigare forskning ser till att universiteten bör anpassa utbildningarna för att inkludera dessa kompetenser medan studien påvisar att det finns två olika alternativ för att anpassa inför framtida förändringar. Dels via universiteten men även via revisionsbyråerna som behöver vidareutbilda sin personal och interagera ny utbildning för att inte tappa viktiga kompetenser som är en konkurrensfördel desto mer världen digitaliseras.

7. Studiens bidrag och framtida forskning

7.1 Studiens bidrag

Studien har bidragit empiriskt genom möjligheten att få intervjua revisorer för att få tillgång till värdefull information som visar en bild av hur förändringarna skildrar sig rent praktiskt i dagens läge. Studien har även bidragit till teoretisk förståelse över att de utvalda revisionsbyråerna inte använder sig utav realtidsinformation ännu, utan att den information är väldigt beroende av i vilken grad kunderna är digitaliserade och kan tillhandahålla snabb information. Teoretiskt finns det även inslag av infallsvinklar över hur kundrelationerna påverkas av hur digitaliseringen ökar där en del av den tidigare forskning mer talar om rådgivning men utesluter kundrelationerna.

7.2 Förslag till vidare forskning

Avslutningsvis vill jag ge förslag till framtida forskning utifrån tre olika områden där det fanns intresse att forska mer inom men på grund av begränsningar och relevans så valdes avgränsningar.

- Använda sig utav och inkludera fler respondenter för att få en större kontext och kunna dra en högre generalisering inom området. Noggrant utvalda respondenter med olika erfarenheter inom området ger en bra grund för vidareforskning.
- För att få en ännu bättre bild av hur den nya rollen som rådgivare upplevs i revisionsbranschen hade det varit intressant att forska inom samma område men med ett högre fokus på hur kundrelationer inom revisionsbranschen påverkas av digitaliseringen.
- För att skilda en bättre bild av samhället hade det även varit intressant att undersöka hur digitaliseringen påverkar mindre revisionsbolag och möjligtvis kunna ställa resultat mot de större revisionsbyråerna.

8. Källhänvisning

9.1. Artiklar:

Bovee, M., Kogan, A., Nelson, K., Srivastava, R. P., Vasarhelyi, M. A. (2005). Financial Reporting and Auditing Agent with Net Knowledge (FRAANK) and eXtensible Business Reporting Language (XBRL). *Journal of Informations Systems*; 19(1): 19–41.
<https://doi.org/10.2308/jis.2005.19.1.19>

C.M. Roberts (2006). Radio frequency identification (RFID). *Computers & Security*. Vol 25, Issue 1, 18-26.
<https://doi.org/10.1016/j.cose.2005.12.003>

Cao, M., Chychyla, R., & Stewart, T. (2015). Big data analytics in financial statement audits. *Accounting Horizons*, 29(2), 423–429.
<https://doi.org/10.2308/acch-51068>

Dai, J. & Vasarhelyi, M. A. (2016). Imagineering Audit 4.0. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*. 13 (1). 1-15.
<https://doi.org/10.2308/jeta-10494>

Gedeon, M. (2019). The Impact of New Technologies on Accounting and Audit. EDAMBA s. 123-128. University of Economics in Bratislava.
https://edamba.euba.sk/www_write/files/archive/edamba2019_proceedings.pdf#page=136

Ghasemi, M., Shafeiepour, V., Aslani, M. & Barvayeh, E. (2011). The impact of Information Technology (IT) on modern accounting systems. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 28, 112–116.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.023>

Jensen, M. C. & Meckling, W. H. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*. Vol. 3. No. 4, pp. 305-360.
[https://doi.org/10.1016/0304-405X\(76\)90026-X](https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X)

Lombardi, D., Block, R. & Vasarhelyi, M. A. (2014). The Future of Audit. *Journal of Informations Systems and Technology Management*. 11(1), 21–32.
<https://doi.org/10.4301/S1807-17752014000100002>

Lombardi, D., Block, R. & Vasarhelyi, M. A. (2015). The Current State and Future of the Audit Profession. *Current issues in Auditing*. 9(1), P10-P16.
<https://doi.org/10.4301/S1807-17752014000100002>

Manita, R., Elommal, N., Baudier, P. & Hikkerova, L. (2020). The digital transformation of external audit and its impact on corporate governance. *Technological forecasting & social change*. Volume 150.

<https://doi.org/10.1016/j.techfore.2019.119751>

Stoel, D., Havelka, D. & Merhout, J.W. (2011). An analysis of attributes that impact information technology audit quality: A study of IT and financial audit practitioners. *International Journal of Accounting Information Systems* 13. 60-79.

<https://doi.org/10.11648/j.jim.20150405.19>

9.2. Böcker

Bryman, A & Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Stockholm: Liber.

Davenport, T. H. (1993). *Process innovation – Reengineering Work through Information technology*. Boston: Harvard Business School.

Carrington, T. (2014). *Revision*. Liber.

Patel, R., & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (Femte upplagan ed.). Lund: Studentlitteratur.

Porter, B., Simon, J. & Hatherly, D. (2014). *Principles of External Auditing*. 4 ed. Chichester: Wiley.

9.3. Elektroniska källor

Bolagsverket.

Hämtad: (28-04-2021)

<https://bolagsverket.se/ff/foretagsformer/aktiebolag/arsredovisning/delar/arsred-1.3110>

Bolagsverket.

Hämtad: (2021-04-28).

<https://bolagsverket.se/ff/foretagsformer/arsredovisningsguiden/arsredovisningsguiden-aktiebolag/revisionsberattelse/revisor-1.5701>

FAR (2016). Hämtad: (2021-05-04).

https://www.faronline.se/dokument/r/revision_en_praktisk_beskrivning/

Hoffman, C. (2017). *Accounting and Auditing in the digital age*.

Hämtad: (2021-05-08).

<http://xbrlsite.azurewebsites.net/2017/Library/AccountingAndAuditingInTheDigitalAge.pdf>

Kairos future (2013). Framtidens rådgivning, redovisning och revision – En resa mot år 2025.
Hämtad: (2021-04-07).

<https://www.far.se/globalassets/pdf/framtidens-radgivning-redovisning-och-revision---kairos-futures-rapport.pdf>

Kairos future (2016). Nyckeln till framtiden – framtidens redovisning, revision och rådgivning i det digitala landskapet.

Hämtad: (2021-04-08).

<https://www.far.se/globalassets/pdf/nyckeln-till-framtiden.pdf>

<https://www.revisorsinspektionen.se/lattlast/>

Hämtad: (2021-06-11).

<https://www.revisorsinspektionen.se/vanliga-fragor-och-svar/ansvar-och-uppgifter/nar-ar-revisorn-skyldig-att-rapportera-fel-i-revisionsberattelsen/>

Hämtad (2021-06-11).

9. Bilagor

Bilaga 1

Intervjufrågor

Inledande

Samtycker du till att jag spelar in denna intervju för ett vetenskapligt syfte till min uppsats?

Vad har du för position? Hur länge har du jobbat inom branschen samt din position?

Digitalisering

Hur skulle du definiera digitalisering? Hur uttrycker den sig på din arbetsplats? Har du varit med om någon specifik övergång?

Hur påverkar digitaliseringen ditt sätt att arbeta? Hur påverkar det arbetet mot kund? Hur digitaliserade är era kunder? Har det förbättrar/effektiviserat arbetet?

Vad ser du för för- och nackdelar med digitalisering inom revision? Ser du några svårigheter och ser du några möjligheter?

Vad använder ni för digitala system och verktyg? Har ni några planer på att implementera fler? Använder ni er av löpande revision eller realtidsdata?

Har du upplevt att digitaliseringen ersätter arbetet på något sätt? I sådana fall hur och om inte, tror du att det kommer att ske på något sätt?

Processen

Vilken del av revisionsprocessen är mest digitaliserad idag? Om du tänker dig ett scenario där digitalisering börjar tar bort dem mest enkla delarna av revisionen som man oftast lär sig i början – hur ska man då lära upp bra revisorer?

Hur upplever du att digitaliseringen har påverkat planeringen, granskningen och rapportering? Hur har den påverkat er arbetsfördelning eller tidsplan?

Framtiden och kompetensutveckling

Hur ser du på framtiden? Hur arbetar ni för att anpassa er? Vad tror du digitaliseringen kommer medföra för krav på revisorer?

Vad driver er till att utvecklas inom digitalisering? Anser ni att det utgör en konkurrensfördel? Hur ser ni till att ligga i framkant teknologiskt och ha uppdaterad kompetens?

Vilka kunskaper och färdigheter kommer att krävas hos en revisor i framtiden? Har du sett någon förändring i vad kunderna sätter värde på?

Har du upplevt att revisionsarbetet fått nya krav med en ökad digitalisering? Forskning talat mycket om en ny roll med mer rådgivning, är det något du känner igen?

Avslutande

Är det något du vill tillägga?